

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

IRIS BRADIĆ

Analiza financijskih izvještaja društva Tekstilpromet d.d.

Analysis of the Financial Statements of Tekstilpromet d.d

Završni rad

Zabok, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Analiza financijskih izvještaja društva Tekstilpromet d.d.

Analysis of the Financial Statements of Tekstilpromet d.d

Završni rad

Kolegij: **Financijska analiza i planiranje**

Student:

Iris BRADIĆ

Mentor: Izv. prof. dr. sc. **Suzana
BAREŠA**

Matični broj:

24984/19

Zabok, lipanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Iris Bradić

(ime i prezime studenta)

24984/19

(matični broj studenta)

Analiza financijskih izvještaja društva Tekstilpromet d.d.

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 20.06.2024.

Potpis studenta

Sažetak

Analiza financijskih izvještaja koristi se za utvrđivanje financijskog stanja i uspješnosti poslovnih subjekata. Temeljnim financijskim izvještajima smatraju se bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, izvještaj o promijeni kapitala i bilješke uz financijske izvještaje. Osnovne tehnike financijske analize uključuju horizontalnu i vertikalnu analizu te analizu pomoću pokazatelja. Ovaj rad fokusiran je na analizu financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d. koje ima dugu tradiciju poslovanja preko sedamdeset godina čije dionice kotiraju na Zagrebačkoj burzi od 2003. godine. U teorijskom dijelu rada objašnjene su vrste financijskih izvještaja te postupci koji se koriste u provedbi financijske analize. U empirijskom dijelu rada, temeljem sekundarnih podataka prikupljenih iz javno objavljenih godišnjih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d. izvršena je analiza financijskih izvještaja za razdoblje 2019.–2022. godine, odnosno provedena je horizontalna i vertikalna analiza pojedinih izvještaja, kao i analiza odabranih skupina financijskih pokazatelja. Nakon provedene financijske analize izvedeni su zaključci o financijskom stanju i uspješnosti poduzeća u promatranom razdoblju, s osvrtom na krizu uzrokovanu koronavirusom i oporavak poslovanja poduzeća Tekstilpromet d.d. Provedena analiza ukazuje na snage i slabosti poduzeća te se može koristiti za donošenje poslovnih odluka u budućnosti, kao i odluka o investiranju ili o kreditiranju poduzeća.

Ključne riječi: financijski izvještaji; financijska analiza; horizontalna i vertikalna analiza; financijski pokazatelji.

Sadržaj

Uvod	1
1. Temeljni financijski izvještaji	3
1.1. Bilanca	4
1.2. Račun dobiti i gubitka	7
1.3. Izvještaj o novčanom toku	9
1.4. Izvještaj o promjenama kapitala	10
2. Tehnike i postupci analize financijskih izvještaja	12
2.1. Horizontalna analiza	13
2.2. Vertikalna analiza	13
2.3. Analiza pomoću financijskih pokazatelja	14
2.3.1. Pokazatelji likvidnosti	15
2.3.2. Pokazatelji zaduženosti	18
2.3.3. Pokazatelji aktivnosti	19
2.3.4. Pokazatelji ekonomičnosti	20
2.3.5. Pokazatelji profitabilnosti	21
3. Financijska analiza poduzeća Tekstilpromet d.d.	23
3.1. Opće informacije o poduzeću Tekstilpromet d.d.	23
3.2. Horizontalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d.	25
3.3. Vertikalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d.	31
3.4. Analiza financijskih pokazatelja poduzeća Tekstilpromet d.d.	37
3.4.1. Pokazatelji likvidnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.	37
3.4.2. Pokazatelji zaduženosti poduzeća Tekstilpromet d.d.	40
3.4.3. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.	42
3.4.4. Pokazatelji ekonomičnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.	43
3.4.5. Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.	44
3.5. Osvrt na utjecaj vanjskih čimbenika i krize uzrokovane pandemijom COVID-19	45
Zaključak	47
Bibliografija	49
Popis ilustracija	52

Uvod

Tekstilpromet d.d. ima dugu tradiciju poslovanja te uspješno posluje već preko 70 godina. Danas, Tekstilpromet d.d. predstavlja poslovni sustav koji je sastavljen od više trgovačkih društava čija je osnovna djelatnost proizvodnja, veleprodaja, distribucija i maloprodaja tekstilnih proizvoda. Poslovna uspješnost poduzeća ključni je pokazatelj njegove konkurentne sposobnosti i tržišne održivosti. Nepredvidive promjene na tržištu mogu djelovati na poslovanje, konkurentnost i ostvarenje poslovnih rezultata poduzeća. Stoga je analiza financijskog stanja, poslovne uspješnosti i sigurnosti važan alat za praćenje stanja poslovanja i razumijevanje performansi poduzeća posebice u narušenim i nesigurnim gospodarskim uvjetima. Usvojenost znanja u provođenju financijske analize i redovito praćenje rezultata analize od velikog je značaja te omogućuje poduzeću lakši uvid u poslovanje tijekom vremena, a samim time i pomoć pri prepoznavanju potencijalnih problema te njihovom otklanjanju, odnosno pomoć u donošenju poslovnih odluka

Predmet istraživanja u ovom radu su financijski izvještaji poduzeća Tekstilpromet d.d. i financijska analiza. Istraživanje u ovom radu je fokusirano na provedbu financijske analize poduzeća Tekstilpromet d.d. u razdoblju 2019.-2022. godine. Kao podloga za financijsku analizu koriste se temeljni godišnji financijski izvještaji poduzeća.

Svrha ovog rada je analizirati financijske izvještaje poduzeća Tekstilpromet d.d. u razdoblju od 2019. do 2022. godine, kako bi se dobio uvid u financijsko stanje poduzeća, njegovu uspješnost i sigurnost, s posebnim osvrtom na ostvarene poslovne rezultate u razdoblju krize uzrokovane koronavirusom, i to iz razloga što je u analiziranom razdoblju svijet pogodila pandemija COVID-19 te je na neko vrijeme bilo onemogućeno poslovanje velikog broja poduzeća, odnosno djelatnosti među koje spada i prodaja tekstila. Rezultati financijske analize daju zanimljive informacije o likvidnosti i zaduženosti, kao i efikasnosti, rentabilnosti i ekonomičnosti poslovanja poduzeća u analiziranom razdoblju, te pokazuju učinke krize na ostvareni poslovni rezultat poduzeća.

Cilj rada je istaknuti značaj financijske analize i usvojenosti određenih postupaka i tehnika koje obuhvaćaju horizontalnu i vertikalnu analizu te analizu pomoću pokazatelja, a kojima je moguće ocijeniti poslovanje poduzeća, utvrditi prednosti i slabosti poslovanja,

pozitivne i negativne trendove, unaprijediti buduće poslovanje, odnosno stvoriti kvalitetan temelj za donošenje budućih poslovnih odluka.

Metodologija istraživanja utemeljena je na analizi javno dostupnih financijskih izvještaja i podataka o poduzeću Tekstilpromet d.d., odnosno na kvantitativnom istraživanju i analizi sekundarnih podataka. Relevantna domaća stručna literature i znanstveni članci pružili su teorijsku osnovu i kontekst za analizu. Također su korištene i *opće metode* istraživanja: povijesna metoda, metoda deskripcije, metoda indukcije i dedukcije, metoda analize i sinteze, metoda klasifikacije, metoda komparacije.

Ovaj rad, osim Uvoda, Zaključka, Bibliografije i Popisa ilustracija, sastoji se od tri glavna poglavlja. U *prvom dijelu* rada pod naslovom *Temeljni financijski izvještaji* su definirani i opisani temeljni financijski izvještaji, uključujući njihovu strukturu, karakteristike i svrhu, te objašnjeni elementi bilance, računa dobiti i gubitka, izvještaja o novčanom toku, izvještaja o promjenama kapitala te njihova uloga i značaj u procjeni financijskog stanja i poslovnih rezultata poduzeća. U *drugom dijelu* rada pod naslovom *Tehnike i postupci analize financijskih izvještaja* objašnjena je svrha i važnost financijske analize, kao i temeljne metode koje uključuju horizontalnu i vertikalnu analizu te analizu pomoću pokazatelja — pokazatelji likvidnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti, zaduženosti i aktivnosti, pri čemu je istaknuta važnost informacija koje ti pokazatelji pružaju. U *trećem dijelu* rada pod naslovom *Financijska analiza poduzeća Tekstilpromet d.d.*, navedene su osnovne informacije o poduzeću Tekstilpromet d.d., te su prikazani rezultati provedene financijske analize za razdoblje od 2019. do 2022. godine. U *Zaključku* su sažeto izvedeni zaključci o stanju i uspješnosti poslovanja poduzeća u analiziranom razdoblju, te utjecaju koju je imala kriza na poslovne rezultate poduzeća. U *Bibliografiji* su prikazani znanstveni i stručni radovi, te ostali izvori podataka korišteni u obradi teme ovoga rada. Na kraju rada se nalazi *Popis ilustracija*.

1. Temeljni financijski izvještaji

„Financijski izvještaji predstavljaju završnu fazu računovodstvenog procesiranja podataka i pojavljuju se kao nositelji računovodstvenih informacija.“¹ Iako ih koristi i uprava poduzeća za donošenje odluka, temeljni financijski izvještaji namijenjeni su prvenstveno vanjskim korisnicima poput dioničara, potencijalnih investitora, kreditora, dobavljača, države i sličnih. Kako bi se osiguralo da su informacije u izvještajima kvalitetne, usporedive i transparentne, koriste se računovodstveni standardi poput *Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja* – HSFI² ili *Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja* – MSFI.³ Mali i mikro poduzetnici mogu birati koji će standard financijskog izvještavanja koristiti, dok veliki poduzetnici i poduzetnici čije dionice ili obveznice kotiraju na zagrebačkoj burzi moraju sastavljati izvješća u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.⁴

Izrada financijskih izvještaja započinje kontrolom knjiženja i poslovnih knjiga kako bi se ispravile moguće greške u knjiženjima i osigurala točnost podataka. Nakon toga provodi se popis imovine i obveza te se izrađuje bruto bilanca i zaključni list. Najčešće se nakon izrade izvještaja zaključava razdoblje ili poslovna godina.⁵

Financijski izvještaji se sastavljaju za razdoblje od jedne godine (godišnji) ili tromjesečja (kvartalni), ali koriste se i mjesečni. „Njihova je svrha dati informacije o financijskom položaju, uspješnosti i promjenama financijskog položaja poduzeća“.⁶ Potrebno ih je sagledati u cjelini jer se temeljni financijski izvještaji međusobno nadopunjuju. Ovisno o tome prikazuju li situaciju u određenom trenutku ili za određeni vremenski period, financijski se izvještaji mogu podijeliti na izvještaje statičkog i dinamičkog karaktera.⁷ Bilanca je, primjerice, statički izvještaj jer prikazuje stanje imovine i obveza na određeni

¹ Žager i Žager, *Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija*, 82.

² Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI) – nastali su sukladno Zakonu o računovodstvu, a donosi ih odbor za standarde financijskog izvještavanja sukladno domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi i Direktivi 2013/34/EU.

³ Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI) – standardi i tumačenja koje je donio odbor za Međunarodne računovodstvene standarde (IASB).

⁴ Belak i Vudrić, *Osnove suvremenog računovodstva*, 20.

⁵ Crljenko Perković, „Analiza financijskih izvještaja (s praktičnim primjerima),” 41.

⁶ Belak i Vudrić, op. cit., 22.

⁷ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 41.

datum dok je račun dobiti i gubitka dinamički izvještaj jer prikazuje promjenu ekonomskih kategorija u određenom razdoblju. U ostale temeljne financijske izvještaje ubrajamo još i izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje.⁸

Prema Zakonu o računovodstvu Republike Hrvatske, godišnje financijske izvještaje moraju sastavljati svi poduzetnici, odnosno trgovačka društva, trgovci pojedinci, poslovne jedinice hrvatskih poduzeća u inozemstvu u slučaju da u državi gdje se nalazi ne postoji obveza sastavljanja izvještaja i podružnice inozemnih poduzeća koje posluju u Republici Hrvatskoj, a ne podliježu obvezi sastavljanja i predaje financijskih izvještaja u matičnoj državi.⁹ Obveznici sastavljanja i javne objave financijskih izvještaja su i sve pravne i fizičke osobe obveznici poreza na dobit.¹⁰

1.1. Bilanca

„Izvještaj o financijskom položaju, odnosno bilanca, temeljni je financijski izvještaj koji pruža sustavni pregled imovine, kapitala i obveza poduzeća na određeni datum.“¹¹ Sastoji se od dvije strane. Jedna prikazuje imovinu i naziva se *aktiva*, a druga strana prikazuje kapital i obveze i naziva se *pasiva*. One uvijek moraju biti jednake. Temeljna računovodstvena jednadžba glasi: $IMOVINA = VLASNIČKA\ GLAVNICA + OBVEZE$.¹²

Bilanca se može promatrati s motrišta resursa i potraživanja, gdje imovina predstavlja ekonomske resurse za zadovoljavanje potraživanja, a obveze se promatraju kao potraživanja prema poduzeću od vanjskih strana (dobavljača, kreditora, zaposlenika itd.) dok je glavnica potraživanje od strane vlasnika i dioničara. Drugi način promatranja bilance je iz perspektive

⁸ Žager i drugi, op. cit., 41.

⁹ Zakon o računovodstvu, čl. 4.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Gulin i drugi, *Računovodstvo*, 50.

¹² Anthony i Reece, *Računovodstvo: Financijsko i upravljačko računovodstvo*, 25.

izvora i uporabe sredstava. Iz te perspektive pasiva, odnosno obveze i kapital, predstavljaju izvore financiranja, dok aktiva prikazuje na što su uporabljena sredstva.¹³

S obzirom na izgled i oblik, bilanca može se prikazati u obliku jednostranog i dvostranog računa.¹⁴ U jednostranoj bilanci aktiva se nalazi iznad pasive, dok je u dvostranoj aktiva lijevo od pasive. Redoslijed pozicija u aktivi određen je dvama kriterijima. *Kriterij funkcionalnosti* nalaže da se sve stavke iste funkcionalne skupine unose zajedno, primjerice sve stavke dugotrajne imovine, zatim kratkotrajne, itd. Kojim će redom skupine biti navedene u bilanci ovisi o *kriteriju likvidnosti*. Moguće je koristiti kriterij rastuće likvidnosti u kojem se prvo navodi najmanje likvidna imovina pa prema sve likvidnijoj, primjerice zgrade, pa vozila i na dnu je novac. U tom će se slučaju za pozicije pasive koristiti kriterij opadajuće ročnosti. Dakle, navoditi će se prvo vlastiti kapital, zatim dugoročne obveze i na dnu kratkoročne obveze. Druga mogućnost je koristiti kriterij padajuće likvidnosti u aktivi i rastuće ročnosti u pasivi.¹⁵ Vrijednosti pozicija u bilanci unose se po načelu nabavne vrijednosti ili troška nabave. To znači da se u bilancu upisuje iznos za koji je neka stavka imovine kupljena na dan nabave zajedno sa svim zavisnim troškovima nabave, transporta ili montaže.

Ovisno o tome treba li imovini više ili do godinu dana da se pretvori u novčani oblik, ona se dijeli na dugotrajnu ili kratkotrajnu.¹⁶ Dugotrajna se imovina sastoji od nematerijalne imovine, poput licenci i patenata, materijalne, poput zgrada, financijske imovine, primjerice dani krediti s rokom otplate preko godinu dana i potraživanja s rokom dospijeca duljim od 12 mjeseci.¹⁷ Kratkotrajnu imovinu čine zalihe, potraživanja, financijska imovina i novac. Izvori imovine odnosno pasivu dijeli se prema dva kriterija, prema vlasništvu i prema roku dospijeca. Prema vlasništvu se izvori imovine dijele na vlastite (glavnica i zadržana dobit), i tuđe (obveze), a prema roku dospijeca razlikuju se trajni izvori (kapital), dugoročni izvori (obveze s rokom dospijeca preko godinu dana) i kratkoročni izvori (obveze s rokom dospijeca do godine dana).¹⁸

¹³ Anthony i Reece, op. cit., 28.

¹⁴ Žager i Žager, *Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija*, 90.

¹⁵ Ibid., 91.

¹⁶ Ibid., 85.

¹⁷ Skenderović i Javorović, *Osnove računovodstva*, 24.

¹⁸ Žager i Žager, op. cit., 85.

Postoji više vrsta bilanci koje ovisno o formi, vremenu i razlogu sastavljanja možemo podijeliti na:

- *Početnu bilancu* – bilancu sastavljenu na početku poslovanja ili poslovnog razdoblja,
- *Zaključnu bilancu* – bilanca na zadnji dan poslovnog razdoblja,
- *Pokusnu (bruto) bilancu* – sastavlja se radi kontrole ispravnosti knjiženja,
- *Konsolidiranu bilancu* – bilanca povezanih poduzeća, s time da se iz nje isključe međusobna potraživanja i obveze između tih povezanih poduzeća,
- *Zbrojna bilancu* – bilanca povezanih poduzeća u kojoj se istovrsne stavke zbrajaju, bez prebijanja međusobnih potraživanja i obveza,
- *Diobenu bilancu* – sastavlja se prilikom razdvajanja poduzeća na dva ili više manjih poduzeća,
- *Fuzijsku bilancu* – sastavlja se prilikom spajanja dva ili više poduzeća,
- *Sanacijsku bilancu* – sastavlja se radi utvrđivanja nastalih gubitaka i traženja mjera za njihovo rješenje,
- *Stečajnu bilancu* – prikazuje vrijednosti imovine u postupku stečaja,
- *Likvidacijsku bilancu* – prikazuje vrijednost imovine u postupku likvidacije.¹⁹

S obzirom da je bilanca statički financijski izvještaj koji prikazuje stanje poduzeća u određenom trenutku, iz nje je moguće iščitati informacije o financijskoj snazi poduzeća, izvorima financiranja imovine te likvidnosti i zaduženosti. Može ju se uspoređivati s bilancom za prethodno razdoblje ili s bilancom poduzeća slične veličine i djelatnosti.²⁰

¹⁹ Žager i Žager, op. cit., 93.

²⁰ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 43.

1.2. Račun dobiti i gubitka

„Račun dobiti i gubitka je izvještaj koji korisnicima daje informacije o uspjehu poduzeća. To je kumulativni prikaz prihoda, rashoda i financijskog rezultata za određeno obračunsko razdoblje.“²¹ Spada u dinamičke financijske izvještaje što znači da sagledava aktivnost poduzeća u određenom vremenskom razdoblju, najčešće godini dana.²²

Osnovni elementi računa dobiti i gubitka su prihodi, rashodi, dobit ili gubitak prije oporezivanja, porez na dobit i neto dobit ili gubitak.²³ Dobit ili gubitak je razlika prihoda i rashoda. Ako su prihodi veći od rashoda, poduzeće posluje s dobiti, u suprotnom posluje s gubitkom.

“Prihod je povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine ili smanjenja obveza što ima za posljedicu povećanje kapitala, osim onog u svezi s uplatom od strane sudionika u kapitalu.”²⁴

Mogu se podijeliti na poslovne, financijske i izvanredne prihode.²⁵ Poslovnim prihodima smatra se prihod od osnovne djelatnosti, npr. prihod od prodaje robe ili usluga. Financijski prihodi odnose se na prihode od kamata, dividendi na temelju udjela u drugim poduzećima ili pozitivnih tečajnih razlika. Izvanredni prihodi su prihodi koje se ne može predvidjeti i ne javljaju se redovito, primjerice prihod od prodaje dijela dugotrajne imovine, prihod od naplate otpisanih potraživanja ili prohod od otpisa obveze.

Rashodi su negativna komponenta financijskog rezultata koja nastaje kao posljedica odljeva, smanjenja imovine ili povećanja obveza. Sukladno prihodima, i rashodi se dijele na poslovne, financijske i izvanredne rashode.²⁶

U Republici Hrvatskoj je forma računa dobiti i gubitka propisana zakonom.²⁷ Financijski rezultat pojedinih vrsta aktivnosti prikazuje se zasebno te se na taj način vidi marža, odnosno doprinos pokriću svake aktivnosti. Najčešće se prvo prikazuju poslovni prihodi i rashodi te

²¹ Skenderović i Javorović, op. cit., 47.

²² Ibid.

²³ Belak i Vudrić, op. cit., 35.

²⁴ *Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja*, pod 1.4. Definicija osnovnih računovodstvenih kategorija.

²⁵ Žager i Žager, op. cit., 96.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid., 97.

dobit (gubitak) iz redovnog poslovanja.²⁸ Ispod njih navode se financijski prihodi i rashodi te dobit od financiranja pa zatim izvanredni prihodi i rashodi i dobit od izvanrednih aktivnosti. Zbroj financijskih rezultata svih aktivnosti jest bruto dobit ili gubitak. Ovisno o visini ukupnih prihoda, računa se porez na dobit. On se oduzima od bruto dobiti kako bi se dobila neto dobit. Prilikom razmatranja dobiti nužno je uzeti u obzir i osnovna načela obračuna prihoda i rashoda. Prihodi i rashodi nisu isto što i primitci i izdatci te dobit nije isto što i povećanje novca.

„Za priznavanje prihoda i rashoda vrijedi *načelo nastanka događaja* koje podrazumijeva da se prihodi i rashodi priznaju u razdoblju kada su nastali, a ne kada je novac stvarno primljen ili isplaćen.“²⁹ Primjerice, kada poduzeće proda proizvod s rokom dospijeca od 60 dana, prihod se obračunava za razdoblje kada je došlo do prodaje iako će do primitka novca doći u slijedećih dva mjeseca. Slično vrijedi i za rashode, primjerice, rashod za prodane proizvode nastaje kada se oni prodaju iako novčani izdatci nastaju ranije za nabavu materijala i ostale troškove proizvodnog procesa.

Načelo sučeljavanja prihoda i rashoda nalaže da se prihodima trebaju suprotstaviti samo pripadajući rashodi, ali se oni po načelu iskazivanja po bruto osnovi navode zasebno, a ne kao razlika prihoda i rashoda, tj. neto prihod.³⁰

Kako bi se izbjeglo precjenjivanje prihoda i podcjenjivanje rashoda, primjenjuje se *načelo opreznosti* koje nalaže da se prihodi priznaju tek kada su relativno sigurni dok se rashodi priznaju kada su mogući.³¹ Na primjer, ako poduzeće dogovori prodaju nekog proizvoda s rokom isporuke od godine dana i za taj proizvod unaprijed primi uplatu, taj će se primitak voditi kao obveza za primljene predujmove dok poduzeće ne obavi isporuku i taj novac postane prihod.

Iz računa dobiti i gubitka dobiva se informacija o uspješnosti poslovanja. Kako bi se dobila potpunija slika, korisno ga je sagledati u kontekstu s bilancom i izvještajem o novčanom toku.

²⁸ Žager i Žager, op. cit., 97.

²⁹ Žager i drugi, op. cit., 69.

³⁰ Ibid.

³¹ Žager i Žager, op. cit., 100.

1.3. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku je prikaz novčanih tokova, odnosno priljeva i odljeva novaca, u određenom vremenskom razdoblju.³² On sadrži informaciju o izvorima pribavljanja i načinu uporabe novca. Iz izvještaja o novčanom toku vidi se koliko poduzeće ima novčanih primitaka i izdataka iz osnovnih aktivnosti i jeli to dovoljno za normalno poslovanje. U izvještaju su novčani tokovi podijeljeni na novčane tokove iz poslovnih, investicijskih i financijskih aktivnosti.³³

Poslovnim aktivnostima smatraju se glavne aktivnosti koje stvaraju prihod poduzeća i proizlaze iz osnovne djelatnosti, te druge aktivnosti koje utječu na dobit. Najvažnije je da razlika primitaka i izdataka, iz poslovnih aktivnosti bude pozitivna, odnosno da poduzeće stvara dostatnu količinu novaca iz redovnog poslovanja za pokriće svojih izdataka i potreba za ulaganjem. U novčane primitke od poslovnih aktivnosti svrstavaju se primitci od prodaje robe i usluga, licenca, naknada, povrata poreza, najma, prodaje imovine dane u zakup i vrijednosnih papira. Novčanim izdatcima iz poslovnih aktivnosti smatraju se izdatci za nabavu robe i usluga, plaće zaposlenih, premije osiguranja, plaćanje poreza, ali i kupnju imovine namijenjene davanju u zakup te kupnju vrijednosnica namijenjenih trgovanju.³⁴ Novčani tok iz poslovnih aktivnosti može se koristiti za predviđanje budućih novčanih tokova u poduzeću.

„Investicijske aktivnosti su stjecanje i otuđivanje dugotrajne imovine i drugih ulaganja koja nisu uključena u novčane ekvivalente.“³⁵ One se odnose na promjene na dugotrajnoj imovini koja je nabavljena za obavljanje djelatnosti s namjerom da ostvari prihode u budućnosti, ali ne i na imovinu koja je namijenjena za trgovanje. U novčane primitke od investicijskih aktivnosti ubrajaju se primitci od prodaje dugotrajne imovine poput zgrada, postrojenja ili opreme, primitci od prodaje dionica i financijske imovine te primitci za povrat glavnice kredita danog drugom poduzeću. Izdatci investicijskih aktivnosti su izdatci za nabavu dugotrajne imovine, vlasničkih ili dužničkih vrijednosnih papira, udjela u drugim društvima te novčani izdaci na temelju ročnica i terminskih ugovora.

³² Vuk, „Izvještaj o novčanim tokovima za 2023. godinu,” 150.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid., 151.

Financijske aktivnosti su aktivnosti koje stvaraju promjene na strukturi kapitala i/ili obveza. Primitcima iz financijskih aktivnosti smatramo primitke od emisije dionica, obveznica i drugih vrijednosnih papira te primitke od primljenih kredita. Analogno tome, izdaci financijskih aktivnosti su izdaci za otkup vlastitih dionica, otplate kredita i isplate dividendi. Kamate na primljene kredite smatraju se izdacima iz poslovnih aktivnosti s obzirom da utječu na dobit.³⁶

Postoje dvije metode sastavljanja izvještaja, direktna i indirektna.³⁷ Prema direktnoj metodi, primitci i izdaci su svrstani u svoje kategorije i izraženi u bruto iznosu. Indirektna metoda prikazuje novčani tok iz poslovnih aktivnosti kao usklađenje dobiti ili gubitka za nenovčane rashode poput amortizacije, promijene vrijednosti zaliha te druge stavke koje utječu na dobit, ali nemaju novčani tok. Investicijski i financijski novčani tok prikazuju se jednako u obje metode.³⁸

Razlika svih primitaka i izdataka na kraju razdoblja naziva se čistim ili neto novčanim tokom.³⁹ On se može usporediti s planiranim novčanim tokom ili računom dobiti i gubitka kako bi se dobila slika o stanju i poslovanju poduzeća i uvidjelo odstupa li ono od planskog ili očekivanog. Iz njega menadžment dobiva informacije o efikasnosti upravljanja novčanim primitcima, a kreditorima i dobavljačima daje uvid u likvidnost poduzeća.

1.4. Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještaj o promjenama kapitala sastavlja se na način da se prikažu promjene svih komponenata kapitala između dva datuma bilance.⁴⁰ Kapital se sastoji od vlasničkog kapitala i zadržane dobiti. Najčešće promjene koje se prikazuju u ovom izvještaju su nastanak dobiti i isplate dividende.⁴¹ Iz izvještaja je vidljivo i kako poduzeće raspoređuje, odnosno koristi,

³⁶ Žager i Žager, op. cit., 108.

³⁷ Vuk, op. cit., 152.

³⁸ Ibid.

³⁹ Žager i drugi, op. cit., 73.

⁴⁰ *Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja*, pod Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 1. Financijski izvještaji (Definicije).

⁴¹ Žager i drugi, op. cit., 77.

svoju dobit, koji dio se isplaćuje dioničarima, a koliko ostaje u poduzeću za daljnje poslovanje i investiranje. U slučaju poslovanja s gubitkom, on se pokriva iz zadržane dobiti prethodnih razdoblja, stoga je poželjno zadržati što veći dio dobiti. Osim tih osnovnih transakcija, na izvještaj o promijeni kapitala utječu i dodatna ulaganja vlasnika, promjene računovodstvenih politika i ispravci pogrešaka te usklađenja.⁴² Ovaj je izvještaj važan dioničarima i potencijalnim investitorima zbog toga što mogu uvidjeti kakve prinose na svoje ulaganje mogu očekivati u budućnosti.

⁴² Skenderović i Javorović, op. cit., 50.

2. Tehnike i postupci analize financijskih izvještaja

„Analiza financijskih izvještaja je proces primjena različitih sredstava i tehnika pomoću kojih se podatci iz financijskih izvještaja pretvaraju u upotrebljive informacije relevantne za upravljanje.“⁴³ Ona je sastavni dio analize poslovanja poduzeća koji je orijentiran na vrijednosne, odnosno novčane i kvantitativne informacije, a obuhvaća analizu računa dobiti i gubitka i bilance. Svrha financijske analize je dati informacije o dobrim osobinama tvrtke, kako bi se njene prednosti mogle još bolje iskoristiti, te o negativnim osobinama, kako bi se na njih moglo na vrijeme utjecati.⁴⁴ Dakle, menadžment koristi analizu financijskih izvještaja kako bi utvrdio kako poduzeće posluje u odnosu na prethodna razdoblja ili konkurenciju te donio odluke o budućem smjeru poslovanja. Osim za menadžment, financijska analiza važna je i za investitore, dioničare te dobavljače roba i kapitala. Ovisno o potrebama i ciljevima analize, koriste se različiti postupci i analitička sredstva:

- Komparativni financijski izvještaji,
- Strukturni financijski izvještaji,
- Analiza pomoću pokazatelja,
- Specijalizirane analize.⁴⁵

Komparativni financijski izvještaji koriste se za izradu horizontalne analize, a strukturni izvještaji za izradu vertikalne analize. Analiza pomoću financijskih pokazatelja povezuje stavke iz jednog ili dva financijska izvještaja na način da ih stavlja u omjer koji se onda može uspoređivati s istim financijskim omjerom drugog poduzeća. Također se mogu uspoređivati financijski omjeri istog poduzeća izračunati za različita vremenska razdoblja, primjerice prethodne godine ili prethodnih nekoliko godina.

⁴³ Žager i drugi, op. cit., 23.

⁴⁴ Crljenko Perković, op. cit., 44.

⁴⁵ Žager i drugi, op. cit., 23.

2.1. Horizontalna analiza

„Horizontalna analiza je analiza promjena na pojedinim računovodstvenim stavkama u određenom vremenskom razdoblju.“⁴⁶ Započinje izradom komparativnih financijskih izvještaja kojima se uspoređuju pozicije temeljnih financijskih izvještaja u nekoliko uzastopnih vremenskih razdoblja.⁴⁷ Poželjno je promatrati što dulje vremensko razdoblje kako bi se lakše uočile tendencije i dinamika promjena određenih pozicija bilance ili računa dobiti i gubitka. Izuzetno je važno da financijski izvještaji koji se analiziraju budu usporedivi, odnosno sastavljeni po istim računovodstvenim standardima i u uvjetima visoke inflacije usklađene za inflaciju.⁴⁸

Za izradu horizontalne analize može se uzeti jedna godina kao bazna i izračunati bazne indekse te na temelju njih pratiti promijene u određenom razdoblju. Druga mogućnost je da se svaka godina uspoređuje s prethodnom, odnosno kreiraju se verižni indeksi.

2.2. Vertikalna analiza

„Vertikalna analiza predstavlja usporedbu pojedinih elemenata strukture financijskih izvještaja u svrhu otkrivanja promjena i važnosti međusobnih odnosa pojedinih pozicija financijskih izvještaja.“⁴⁹ Podloga za izradu vertikalne analize su strukturni financijski izvještaji. Oni se sastavljaju na način da se jedna pozicija iz bilance označi s bazom 100. U bilanci je to najčešće ukupna aktiva ili pasiva, a ostale se pozicije izražavaju njezinom postotku.⁵⁰ Na taj način dobivaju se informacije o strukturi imovine i izvora imovine koje se mogu usporediti s prosjecima za djelatnost ili s povijesnim podacima za poduzeće kako bi se uvidjelo ima li većih odstupanja. Prilikom vertikalne analize računa dobiti i gubitka

⁴⁶ Bolfek, Stanić, i Knežević, “Vertikalna i horizontalna analiza poslovanja tvrtke,” 158.

⁴⁷ Crljenko Perković, op. cit., 44.

⁴⁸ Bolfek, Stanić, i Knežević, op. cit., 158.

⁴⁹ Tintor, “Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka,” 90.

⁵⁰ Ibid.

najčešće se ukupni prihodi izjednačavaju sa 100, a ostale pozicije poput parcijalnih prihoda i rashoda izražavaju se kao postotak ukupnog prihoda.⁵¹

Vertikalna analiza posebice je korisna u uvjetima visoke inflacije kada se pojave velika odstupanja u visinama apsolutnih vrijednosti prihoda i rashoda u odnosu na prethodno razdoblje.⁵²

2.3. Analiza pomoću financijskih pokazatelja

Financijski pokazatelji ili omjeri su nosioci informacija o financijskom zdravlju poduzeća, a računaju se dijeljenjem jedne računovodstvene stavke s drugom.⁵³ Važni su za donošenje odluka, posebice menadžmentu i vanjskim investitorima ili bankama. Mogu se koristiti za unutarnje i vanjske usporedbe.⁵⁴ *Unutarnje usporedbe* uspoređuju sadašnje pokazatelje za isto poduzeće s pokazateljima za prošlo ili očekivano buduće razdoblje i daju informacije je li došlo do poboljšanja ili pogoršanja poslovanja i uspješnosti u određenom vremenskom periodu. *Vanjske usporedbe* uključuju usporedbu pokazatelja promatranog poduzeća s pokazateljima nekog ili više sličnih poduzeća ili s prosjekom za industriju. One daju uvid o tome posluje li poduzeće lošije ili bolje od konkurenata te pomažu otkriti značajna odstupanja od očekivanih vrijednosti u mjerodavnoj industriji.⁵⁵ Takve informacije su važne jer različite industrije imaju različite osobine. Primjerice, u nekim je industrijama nužno imati veliku količinu zaliha kako bi se osiguralo neprekinuto poslovanje dok druge industrije gotovo uopće nemaju zalihe. Kako bi se stvorila potpuna slika o financijskom stanju poduzeća, potrebno je u obzir uzeti i interne i eksterne usporedbe te ih staviti u kontekst unutarnjih i vanjskih ekonomskih čimbenika.

S obzirom na izvore računovodstvenih stavaka u omjerima, oni se dijele na omjere stanja, odnosno omjer iz bilance, i omjere uspješnosti tokom razdoblja, odnosno omjere iz

⁵¹ Tintor, op. cit., 90.

⁵² Bolfek, Stanić, i Knežević, op. cit., 159.

⁵³ Žager i drugi, op. cit., 176–177.

⁵⁴ Van Horne i Wachowicz, *Osnove financijskog menadžmenta*, 125.

⁵⁵ Ibid., 126.

računa dobiti i gubitka.⁵⁶ Postoje i omjeri vrijednosti iz računa dobiti i gubitka i bilance kod kojih je stavka toka (iz računa dobiti i gubitka) uvijek u brojniku, a stavka stanja (iz bilance) u nazivniku. Kako bi se dobio relevantniji podatak, za vrijednosti iz bilance može se koristiti prosječna vrijednost u promatranom razdoblju umjesto vrijednosti na dan sastavljanja bilance.

Ovisno o informacijama koje sadrže, pokazatelji se mogu podijeliti u nekoliko skupina:

- pokazatelje likvidnosti,
- pokazatelje zaduženosti,
- pokazatelje aktivnosti,
- pokazatelje ekonomičnosti,
- pokazatelje profitabilnosti,
- pokazatelje investiranja.⁵⁷

Pokazatelji se mogu, s gledišta zadovoljavanja kriterija dobrog poslovanja, svrstati i u dvije veće skupine – pokazatelje sigurnosti i uspješnosti.⁵⁸ Kriteriji sigurnosti obuhvaća pokazatelje likvidnosti i zaduženosti jer oni ukazuju na trenutno stanje zaduženosti i sposobnost poduzeća da podmiruje svoje obveze po dospijeću. Pokazatelji ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja daju informacije o uspješnosti poduzeća. Pokazatelji aktivnosti mogli bi se svrstati i u pokazatelje uspješnosti i sigurnosti.

2.3.1. *Pokazatelji likvidnosti*

„Likvidnost podrazumijeva sposobnost cirkuliranja tekuće imovine u kružnom tijeku radi konačnog pretvaranja te imovine u novac.“⁵⁹ Može se definirati i kao sposobnost prodaje imovine za gotovinu u kratkom roku⁶⁰ ili kao sposobnost pretvaranja imovine u novac bez

⁵⁶ Van Horne i Wachowicz, op. cit., 126.

⁵⁷ Žager i drugi, op. cit., 177.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Brezničar, „Analiza likvidnosti poslovanja u funkciji financijskog upravljanja,” 108.

⁶⁰ Brealey, Myers, i Marcus, *Osnove korporativnog financiranja*, 460.

značajnog smanjenja cijene⁶¹. Obije su definicije točne jer likvidnost ima dvije dimenzije, vrijeme potrebno da se imovina pretvori u novac i sigurna ostvariva cijena. Ako jedna od te dvije dimenzije izostane, imovina se smatra nelikvidnom. Najlikvidnijom imovinom smatra se novac u banci i blagajni i kratkoročne obveznice.

Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća da podmiruje svoje kratkoročne obveze po dospjeću.⁶² Oni se računaju s vrijednostima iz bilance i stavljaju u omjer kratkotrajnu imovinu i kratkoročne obveze. Vrijednosti pokazatelja likvidnosti razmatraju se prilikom donošenja strateških i operativnih odluka unutar poduzeća, u bankama prilikom odobravanja kredita te ih u obzir uzimaju dobavljači kako bi osigurali naplatu svojih potraživanja. Prilikom razmatranja pokazatelja likvidnosti poželjno je sagledati vrijednosti iz nekoliko uzastopnih vremenskih razdoblja kako bi se ustanovilo ima li poduzeće pozitivan ili negativan trend likvidnosti. Vrijednosti pokazatelja trebale bi biti što bliže optimalnoj.⁶³ Vrijednost likvidnosti ispod optimalne ukazuje na potencijalnu nesposobnost poduzeća da podmiruje svoje obveze, dok pretjerana likvidnost odražava suvišak kratkotrajne imovine u odnosu na obveze zbog čega je rentabilnost poslovanja manja od moguće.⁶⁴ Prilikom razmatranja optimalnih vrijednosti pokazatelja treba uzeti u obzir i prosjeke za industriju.

Najčešće korišteni pokazatelji likvidnosti su koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti.⁶⁵

Tablica 1. Pokazatelji likvidnosti

Naziv pokazatelja	Formula za izračun	Standardna veličina
Koeficijent trenutne likvidnosti	novac/kratkoročne obveze	1
Koeficijent ubrzane likvidnosti	(novac+potraživanja)/ kratkoročne obveze	1 i veći
Koeficijent tekuće likvidnosti	kratkotrajna imovina/kratkoročne obveze	2 i veći
Koeficijent financijske stabilnosti	dugotrajna imovina/ (kapital+dugoročne obveze)	manji od 1

Izvor: Suljagić, "Analiza financijskih izvještaja," 57.

⁶¹ Van Horne i Wachowicz, op. cit., 128.

⁶² Žager i drugi, op. cit., 180.

⁶³ Horvat Jurjec, "Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja," 22.

⁶⁴ Osmanagić-Bedenik, "Analiza poslovanja na temelju godišnjih financijskih izvještaja," 61.

⁶⁵ Žager i drugi, op. cit., 180.

Koeficijent trenutne likvidnosti prikazuje trenutačnu sposobnost poduzeća da podmiri svoje kratkoročne obveze. On stavlja u omjer novac u banci i blagajni na određeni dan i kratkoročne obveze. Iako se u teoriji smatra da je idealna vrijednost ovog pokazatelja 1⁶⁶, odnosno da poduzeće u svakom trenutku ima toliko novca na računu da podmiri svoje kratkoročne obveze, kao referentna vrijednost uzima se između 0,1 i 0,3, a u praksi je najčešće oko 0,1.⁶⁷

Koeficijent ubrzane likvidnosti stavlja u omjer brzo unovčivu imovinu, odnosno novac, kratkoročnu financijsku imovinu i potraživanja s kratkoročnim obvezama. Ukazuje na mogućnost poduzeća da u kratkom roku dođe do novca potrebnog za podmirenje obveza. Njegova bi vrijednost trebala biti minimalno 1, što bi značilo da poduzeće u relativno kratkom roku može doći do dovoljno novca da podmiri svoje kratkoročne obveze. Međutim u europskoj se praksi vrijednosti kreću oko 0,7 i 0,8.⁶⁸

Koeficijent tekuće likvidnosti stavlja u omjer svu kratkotrajnu imovinu s kratkoročnim obvezama. U pravilu bi trebao biti 2 ili veći, odnosno poduzeće bi trebalo imati dvostruko više kratkotrajne imovine nego kratkoročnih obveza kako bi se izbjegao rizik od potencijalne nemogućnosti unovčavanja određenog dijela kratkotrajne imovine.⁶⁹ U europskoj se praksi koeficijent tekuće likvidnosti najčešće kreće između 1,3 i 1,4.⁷⁰

Koeficijent financijske stabilnosti je omjer dugotrajne imovine i kapitala uvećanog za dugoročne obveze. Njegova je optimalna vrijednost manja od 1,⁷¹ a što je ona manja, poduzeće ima više radnog kapitala, odnosno kratkotrajne imovine financirane iz kvalitetnih dugoročnih izvora.

⁶⁶ Suljagić, "Analiza financijskih izvještaja," 57.

⁶⁷ Horvat Jurjec, op. cit., 21.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Žager i drugi, op. cit., 180.

⁷⁰ Horvat Jurjec, op. cit., 20.

⁷¹ Šlibar, „Instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja“, 15.

2.3.2. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti prikazuju strukturu financiranja imovine, odnosno u kojem je postotku imovina financirana iz tuđih, a u kojem iz vlastitih izvora. Važni su menadžmentu za donošenje odluka o upravljanju dugovima, bankama i financijskim institucijama prilikom razmatranja odobravanja daljnjeg financiranja.

Najčešći pokazatelji zaduženosti su koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja, koeficijent financiranja, pokriće troškova kamata, faktor zaduženosti i stupnjevi pokrića I i II.⁷²

Tablica 2. Pokazatelji zaduženosti

Naziv pokazatelja	Formula za izračun pokazatelja	Standardna veličina
Koeficijent zaduženosti	ukupne obveze/ukupna imovina	manji od 0,5
Koeficijent vlastitog financiranja	glavnica/ukupna imovina	veći od 0,5
Koeficijent financiranja	ukupne obveze/glavnica	1 ili manje
Pokriće troškova kamata	dobit prije poreza i kamata/kamate	-
Stupanj pokrića I	glavnica /dugotrajna imovina	-
Stupanj pokrića II	(glavnica + dugoročne obveze)/dugotrajna imovina	veći od 1

Izvor: Suljagić, "Analiza financijskih izvještaja," 57.

Koeficijent zaduženosti mjeri u kojem je postotku ukupna imovina poduzeća financirana iz tuđih izvora. *Koeficijent vlastitog financiranja* predstavlja omjer kapitala i ukupne imovine te pruža informaciju o tomu koliko je imovine financirano vlastitim kapitalom. Zbroj ta dva koeficijenta uvijek je 1. Tradicionalno se smatra da bi koeficijent vlastitog financiranja trebao iznositi najmanje 0,5, stoga bi koeficijent zaduženosti trebao biti 0,5 ili manji.⁷³ U suvremenoj ekonomiji koja ima tendenciju povećanja zaduženosti i uporabe financijske poluge, prihvatljiv omjer samofinanciranja i zaduženosti smatra se do 30:70.⁷⁴ Sve ispod toga smatra se rizičnim.

⁷² Žager i drugi, op. cit., 183.

⁷³ Osmanagić-Bedenik, op. cit. 64.

⁷⁴ Ibid.

Koeficijent financiranja stavlja u omjer ukupne obveze i vlasnički kapital. On prikazuje koliko se poduzeće financira iz duga na svaku novčanu jedinicu vlasničkog kapitala. Poželjno je da je njegova vrijednost manja od 1, a što je on niži, veća je sigurnosti vjerovnika da će čak i u iznenadnim situacijama lošeg poslovanja uspjeti naplatiti svoja potraživanja.⁷⁵

Pokriće troškova kamata daje informaciju o tome koliko su puta kamate pokrivena iz dobiti prije kamata i poreza. Kada omjer bruto dobiti prije kamata i kamata iznosi 1, poduzeće pokriva svoje kamate, ali ne ostaje nikakva zarada za vlasnike. Poželjno je da vrijednost omjera bude što veća, jer veća vrijednost pretpostavlja veću zaradu za vlasnike, a i banke radije kreditiraju poduzeća čija dobit višestruko premašuje plaćanja za kamate.

Stupanj pokrića I prikazuje koji je postotak dugotrajne imovine financiran vlastitim izvorima, odnosno iz vlasničkog kapitala. Poželjnim se smatra da bude što veći.

Stupanj pokrića II stavlja u omjer kapital i dugoročne obveze s dugotrajnom imovinom. Prema zlatnom bankarskom pravilu, dugotrajna se imovina mora financirati dugoročnim izvorima tako da taj pokazatelj treba biti 1 ili veći.⁷⁶

Faktor zaduženosti računa se kao omjer zadržane dobiti uvećane za amortizaciju i ukupnih obveza.⁷⁷ Radi se o aproksimaciji, jer se iz zadržane dobiti ne mogu pokrivati obveze, koja prikazuje koliko bi poduzeću trebalo da otplati sve svoje obveze kada bi poslovalo s jednakom dobiti kao u promatranom razdoblju. Pozitivno je da je što manji.

2.3.3. Pokazatelji aktivnosti

„Pokazatelji aktivnosti mjere koliko efikasno poduzeće koristi svoju imovinu te kojom brzinom ta imovina cirkulira u poslovnom procesu.“⁷⁸ Cilj poduzeća je ostvariti što više prihoda na uloženu imovinu, stoga je poželjno da su koeficijenti obrtaja što veći. Vrijednosti za izračun omjera uzimaju se iz bilance i računa dobiti i gubitka. Najčešće korišteni pokazatelji su koeficijent obrtaja ukupne imovine, koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine,

⁷⁵ Van Horne i Wachowicz, op. cit., 130.

⁷⁶ Žager i drugi, op. cit., 185.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Horvat Jurjec, op. cit., 23.

koeficijent obrtaja potraživanja te vrijeme naplate potraživanja u danima.⁷⁹ Osim njih postoji čitav niz drugih omjera aktivnosti poput pokazatelja obrtaja zaliha ili dana vezivanja zaliha.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine računa se tako da se ukupni prihod podijele s ukupnom imovinom. Sukladno tome, *koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine* računa se kao omjer ukupnog prihoda i kratkotrajne imovine, dok se prilikom *računanja koeficijenta obrtaja potraživanja* u omjer uzima samo neto prihod od prodaje.⁸⁰

Vrijeme naplate potraživanja u danima računa se tako da se broj dana u godini podijeli s koeficijentom obrtaja potraživanja. Prilikom razmatranja vremena naplate potraživanja treba se svakako uzeti u obzir kakve kreditne uvijete poduzeće nudi svojim kupcima, kao i prosjeke za industriju, jer iako se brza naplata potraživanja smatra pozitivnom, previše restriktivna politika kreditiranja kupaca može negativno utjecati na visinu prihoda i profita.⁸¹

Vrijednosti pokazatelja aktivnosti uvijek je potrebno razmatrati u kontekstu djelatnosti poduzeća jer različite djelatnosti imaju različite karakteristike poslovanja.⁸² Primjerice, neke industrije (djelatnosti) imaju veliki udio dugotrajne imovine, neke uopće gotovo i nemaju zalihe materijala i sl.

2.3.4. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti u omjer stavljaju prihode s rashodima i daju informaciju o tome koliko se jedinica prihoda ostvaruje po jedinici rashoda. Trebali bi biti veći od 1 da bi poduzeće ostvarilo dobit.⁸³ Ako su manji od 1, to znači da poduzeće ne uspijeva pokriti svoje rashode prihodima odnosno posluje s gubitkom. Neki od pokazatelja ekonomičnosti su ekonomičnost ukupnog poslovanja, ekonomičnost poslovnih aktivnosti, ekonomičnost

⁷⁹ Žager i drugi, op. cit., 187.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Van Horne i Wachowicz, op. cit., 134.

⁸² Žager i drugi, op. cit., 188.

⁸³ Crljenko Perković, op. cit., 51.

poslovanja (prodaje), ekonomičnost financiranja i ekonomičnost ostalih poslovnih aktivnosti.⁸⁴

Tablica 3. Pokazatelji ekonomičnosti

Naziv pokazatelja	Formula za izračun pokazatelja
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	ukupni prihod/ukupni rashodi
Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	poslovni prihodi/poslovni rashodi
Ekonomičnost poslovanja (prodaje)	prihod od prodaje/rashodi prodaje
Ekonomičnost financiranja	financijski prihodi/financijski rashodi
Ekonomičnost ostalih poslovnih aktivnosti	ostali poslovni prihodi/ostali poslovni rashodi

Izvor: Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 188.

Parcijalni pokazatelji ekonomičnosti ukazuju na to kako ekonomičnost pojedinih segmenata poslovanja utječe na ukupnu ekonomičnost i koji su izvori dobiti.⁸⁵ Primjerice, važno je da je ekonomičnost redovnog poslovanja veća od 1 jer to znači da se dobit stvara redovnim poslovanjem, dok je dobit ostvarena iz izvanrednih prihoda, prodaje imovine ili zbog pozitivnih tečajnih razlika teže dugoročno održiva.⁸⁶

2.3.5. Pokazatelji profitabilnosti

Rentabilnost poslovanja mjeri uspješnosti ukamaćivanja uloženog ukupnog ili vlastitog kapitala.⁸⁷ Pokazatelji profitabilnosti u omjer stavljaju ostvarenu bruto ili neto dobit s prihodima, ukupno angažiranom imovinom ili vlasničkim kapitalom. Temeljni pokazatelji su bruto i neto marža profita i pokazatelji rentabilnosti imovine (bruto i neto) i vlasničkog kapitala.⁸⁸

⁸⁴ Žager i drugi, op. cit., 188.

⁸⁵ Ibid., 189.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Osmanagić-Bedenik, op. cit., 68.

⁸⁸ Suljagić, op. cit., 57.

Tablica 4. Pokazatelji profitabilnosti

Naziv pokazatelja	Formula za izračun pokazatelja
Neto marža profita	(Neto dobit + kamate)/ukupni prihod
Bruto marža profita	(Bruto dobit + kamate)/ukupni prihod
Neto rentabilnost imovine	(Neto dobit + kamate)/ukupna imovina
Bruto rentabilnost imovine	(Bruto dobit + kamate)/ukupna imovina
Rentabilnost vlastitog kapitala	Neto dobit/vlastiti kapital

Izvor: Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 190.

Marža profita odražava informaciju o tome koliko se novčanih jedinica dobiti ostvari na jedinicu prihoda. Razlika između *bruto i neto marže* je u obuhvatu poreza u brojniku te ukazuje na relativno porezno opterećenje.⁸⁹

Rentabilnost ukupne imovine prikazuje sposobnost poduzeća da ostvari dobit na ukupno angažiranu imovinu.⁹⁰ Također, razlikujemo *bruto i neto rentabilnost* imovine s obzirom na to računa li se s dobiti prije ili nakon oporezivanja.

U ove pokazatelje ubrajaju se i rashodi od kamata u brojniku, s obzirom da je cilj izračunati zaradu na prihode i imovinu, a u zaradu se ubraja i povrat koji je zarađen za vjerovnike.⁹¹ Prilikom analize tih pokazatelja važno je uzeti u obzir koliki je udio dobiti, a koliki rashoda od kamata. Pozitivnim se smatra što veći udio dobiti.

Najznačajniji pokazatelj profitabilnosti je *rentabilnost vlastitog kapitala*.⁹² Odražava sposobnost poduzeća da stvori dobit na uloženi vlastiti kapital. Treba ga međutim sagledavati u kontekstu s rentabilnosti ukupne imovine kako bi se dobile potpune informacije o isplativosti financiranja iz tuđeg odnosno vlastitog kapitala i korištenju financijske poluge u poduzeću.

⁸⁹ Žager i drugi, op. cit., 190.

⁹⁰ Crljenko Perković, op. cit., 51.

⁹¹ Žager i drugi, op. cit., 191.

⁹² Ibid.

3. Financijska analiza poduzeća Tekstilpromet d.d.

Godišnji financijski izvještaji za razdoblje 2019.–2022. godine koji su javno dostupni za Tekstilpromet d.d., preuzeti su sa službenih stranica Zagrebačke burze (<https://eho.zse.hr/financijski-izvjestaji>), kako bi se za potrebe istraživanja u ovom radu izradila financijska analiza. Analiza poslovanja Tekstilpromet d.d. na temelju financijskih izvještaja⁹³ izrađena je za razdoblje od četiri godine, te je izrađena vertikalna i horizontalna analiza bilance i računa dobiti i gubitka, kao i analiza pomoću odabranih financijskih pokazatelja čiji su rezultati predstavljeni u nastavku rada.

Ovo poglavlje pruža pregled poslovanja poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.–2022. godine, odnosno poslovnih rezultata iskazanih u godišnjim financijskim izvještajima za navedeno razdoblje. U prvom dijelu se daju opće informacije o poduzeće, a zatim se prikazuju rezultati provedene horizontalne i vertikalne analize financijskih izvještaja, kao i rezultati financijskih pokazatelja.

3.1. Opće informacije o poduzeću Tekstilpromet d.d.

Opće informacije i podaci o poduzeću Tekstilpromet d.d., u ovom dijelu rada, prezentiraju se prema informacijama javno objavljenim na službenim stranicama Zagrebačke burze (<https://zse.hr/>) za navedeno poduzeće, kao i ostalim javno dostupnim mrežnim stranicama.

Tekstilpromet, dioničko društvo, osnovano je 1949. godine kao poduzeće za distribuciju tekstila i odjeće na veliko. Poduzeće ima sjedište društva u Zagrebu, Ulica grada Gospića 1a,⁹⁴ te je registrirano kod Trgovačkog suda u Zagrebu.⁹⁵ “Danas je Tekstilpromet d.d. poslovni sustav sastavljen od više trgovačkih društava čija je osnovna djelatnost

⁹³ Za potrebe izrade analize, autor je koristio financijske izvještaje koji su objavljeni na Zagrebačkoj burzi - TEKSTILPROMET d.d. (TKPR) – 2019, Godišnji izvještaj (revidirano, nekonsolidirano); 2020, Godišnji izvještaj; 2021, Godišnji izvještaj; 2022, Godišnji izvještaj), i preuzeti s <https://eho.zse.hr/financijski-izvjestaji>; <https://eho.zse.hr/obavijesti-izdavatelja/filter/HRTKPRRA0000>

⁹⁴ Tekstilpromet d.d. *Godišnje izvješće nekonsolidirano i revidirano za 2022. godinu*, 11.

⁹⁵ Ibid., 38

proizvodnja, veleprodaja, distribucija i maloprodaja tekstilnih proizvoda.”⁹⁶ Tekstilpromet d.d. broji ukupno 383 zaposlenika na dan 31. prosinca 2022. godine.⁹⁷ U veleprodajnim centrima u Zagrebu i Splitu obavlja se veleprodajno poslovanje, dok se maloprodajno poslovanje obavlja u 98 prodavaonica, a od toga 15 ih radi kao franšiza.⁹⁸

Upravljačku strukturu Tekstilprometa d.d. čine: *Uprava društva* u kojoj je Hrvoje Šimić direktor Društva, te *članovi Nadzornog odbora* — Mijo Šimić, predsjednik, Gordana Šijan, zamjenica predsjednika, Dragutin Šojat, član, Mara Hrgović, članica, Veljko Kovač, član i Janja Tikvić, članica.⁹⁹ Pravila o imenovanju i opozivu članova Uprave, te ovlasti članova Uprave propisana su Statutom., kao i izglasavanje i odabir članova Nadzornog odbora te Revizijskog odbora.¹⁰⁰

Tekstilpromet d.d. je (100%-tni) vlasnik sljedećih društava: GALEB OMIŠ d.d., LAURIS MODA d.o.o., PRO SPORT 98 d.o.o. ¹⁰¹

Temeljni kapital društva iznosi 32.736.800 kn, a sastoji se od 81.842 dionica koje imaju nominalnu vrijednost 400 kn.¹⁰²

Dobit poslovne godine (2022. g.) iznosi 8.051.313,92 kn (1.068.592,99 eura) koja je prema odluci Uprave društva raspoređena u zadržanu dobit.¹⁰³

Prema godišnjem financijskom izvještaju za razdoblje 1. siječnja do 31. prosinca 2022. godine, podueće je izloženo valutnom riziku koji proizlazi iz obveza prema dobavljačima u najvećem dijelu. ¹⁰⁴ Što se tiče kreditnog rizika valja naglasiti da se ono sastoji uglavnom od potraživanja od kupaca koja su usklađena za iznos rezerviranja za sumnjiva i sporna potraživanja.¹⁰⁵ “Razborito upravljanje rizikom likvidnosti podrazumijeva održavanje dostatne količine novca, osiguravanje raspoloživosti financijskih sredstava adekvatnim iznosom ugovorenih kreditnih linija i sposobnosti podmirenja svih obveza.”¹⁰⁶

⁹⁶ Ibid., 11.

⁹⁷ Ibid., 15

⁹⁸ Ibid., 11.

⁹⁹ Tekstilpromet d.d., op. cit., 12.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Ibid., 40.

¹⁰² Ibid., 39.

¹⁰³ Ibid., 18.

¹⁰⁴ Ibid., 53.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

Godine 2023., ukupni prihodi Tekstilprometa d.d. su iznosili 30,78 mil. eura što je 6,49% više u odnosu na prethodnu godinu, te je Društvo ostvarilo neto dobit od 1,31 mil. eura, što je povećanje od 22,82% u odnosu na prethodnu godinu.¹⁰⁷ Tekstilpromet d.d. po ukupnom prihodu se nalazi na 221. mjestu, po zaposlenicima na 54. mjestu i po dobiti razdoblja od ukupno 28.815 subjekta u području djelatnosti (G - trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala) na 259. mjestu.¹⁰⁸

“Financijski izvještaji Društva su sastavljeni sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji su prihvaćeni u Europskoj Uniji, primjenom metode povijesnog troška.”¹⁰⁹

3.2. Horizontalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d.

Horizontalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d. izrađena je za razdoblje 2019.–2022. godine, na način da su se podaci (vrijednosti pojedinih pozicija u izvještajima) iz bilance i računa dobiti i gubitka uspoređivali prema baznoj godini, kako bi se dobio uvid u tendenciju i dinamiku promjena pojedinih pozicija u izvještajima u promatranim godinama. Financijski izvještaji poduzeća Tekstilpromet d.d. preuzeti su sa stranica Zagrebačke burze, a služili su kao podloga za izradu horizontalne analize.¹¹⁰ Sve vrijednosti prikazane su u *kunama* (kn) koja je u analiziranim godinama bila službena valuta u Republici Hrvatskoj. Za izračun indeksa korištena je 2019. kao bazna godina. Promatrano razdoblje specifično je po tome što je svijet u to vrijeme pogodila pandemija COVID-19. Sagledavajući 2019. godinu kao posljednju godinu s normalnim poslovanjem, svrha je provedene analize pokazati tendenciju poslovanja za vrijeme krize u odnosu na uobičajeno poslovanje, odnosno i nakon krize, kako bi se ispitalo da li je kriza imala utjecaj na ostvarene financijske rezultate, te kakvi su rezultati ostvareni u 2022. godini kao prvoj godini nakon pandemije. Rezultati provedene analize pokazat će kako je poduzeće reagiralo na krizu i

¹⁰⁷ Fina InfoBIZ, “Tekstilpromet d.d.”

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Tekstilpromet d.d., op. cit., 40.

¹¹⁰ Zagrebačka burza, “Tekstilpromet d.d.”

kako se oporavilo od krize, odnosno kakvi su poslovni rezultati ostvarenih u promatranom razdoblju.

Rezultati horizontalne analize bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 5.

Tablica 5. Horizontalna analiza bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pozicije u bilanci	Vrijednosti pozicija u aktivi bilance				Indeksi			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dugotrajna imovina	267.323.905	254.373.194	238.252.738	225.527.395	100	95	89	84
Nematerijalna imovina	74.152.509	71.218.666	70.998.729	70.835.575	100	96	96	96
Materijalna imovina	191.929.779	181.644.884	166.234.719	154.525.639	100	95	87	81
Dugotrajna financijska imovina	37.153	39.368	39.368	39.368	100	106	106	106
Odgođena porezna imovina	1.204.464	1.470.276	979.922	126.813	100	122	81	11
Kratkotrajna imovina	133.904.419	130.053.675	127.135.252	129.028.897	100	97	95	96
Zalihe	90.769.319	87.816.474	84.997.267	87.328.172	100	97	94	96
Potraživanja	34.294.075	29.587.950	30.231.213	28.152.134	100	86	88	82
Kratkotrajna financijska imovina	728.795	308.666	585.014	447.505	100	42	80	61
Novac u banci i blagajni	8.112.230	12.340.585	11.321.758	13.101.086	100	152	140	161
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	2.178.355	703.537	719.510	960.826	100	32	33	44
Ukupno aktiva	403.406.679	385.130.406	366.107.500	355.517.118	100	95	91	88
Kapital i rezerve	237.305.873	233.557.645	232.037.152	235.429.834	100	98	98	99
Temeljni upisani kapital	32.736.800	32.736.800	32.736.800	32.736.800	100	100	100	100
Kapitalne rezerve	1.247.377	1.247.377	1.247.377	1.247.377	100	100	100	100
Rezerve iz dobiti	9.024.235	9.024.235	9.024.235	9.024.235	100	100	100	100
Revalorizacijske rezerve	60.784.214	58.624.608	56.462.082	53.897.911	100	96	93	89
Zadržana dobit ili preneseni gubitak	128.880.424	133.207.078	131.478.839	131.874.132	100	103	102	102
Dobit ili gubitak poslovne godine	4.632.823	-1.282.453	1.087.819	6.649.379	100	-28	23	144
Rezerviranja	1.470.339	194.000	322.000	272.743	100	13	22	19
Dugoročne obveze	46.380.082	36.565.509	32.071.062	37.453.414	100	79	69	81
Kratkoročne obveze	112.914.690	106.547.200	96.141.521	75.111.720	100	94	85	67
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	5.335.695	8.266.052	5.535.765	7.249.407	100	155	104	136
Ukupno pasiva	403.406.679	385.130.406	366.107.500	355.517.118	100	95	91	88

Izvor: izrada autora.

Dugotrajna imovina se u promatranom razdoblju prosječno godišnje smanjuje za 5%. Na kraju 2022. godine je smanjena za 16% u odnosu na baznu 2019. godinu. Do toga je ponajviše došlo zbog smanjenja dugotrajne materijalne imovine koja također prati godišnji trend smanjenja, te je na kraju 2022. godine smanjena za 19% u odnosu na baznu 2019. godinu. Sve vrijednosti indeksa za dugotrajnu imovinu u promatranim godinama su ispod 100 u odnosu na baznu godinu, što ukazuje na to da vrijednost dugotrajne imovine nije u promatranom razdoblju dostigla vrijednost iz 2019. godine, odnosno u svim promatranim godinama je bila manja u odnosu na baznu godinu. No, može se zaključiti da je trend smanjenja dugotrajne imovine bio do 2021. godine, no 2022. godine se postupno povećava.

Dugoročne obveze su smanjene za 21% u 2020. godini, a u 2021. godini za 31% u odnosu na baznu godinu, međutim u 2022. godine ponovno rastu, no ipak su smanjenje za 19% u odnosu na baznu 2019. godinu. S obzirom da se radi o razdoblju pandemije COVID-19, može se pretpostaviti da je poduzeće u uvjetima nesigurnosti poslovanja prodalo dio svoje imovine kako bi smanjilo obveze, a i potencijalne troškove održavanja materijalne imovine koja se u tom trenutku nije mogla koristiti kao u uvjetima normalnog poslovanja. Međutim, kada se poslovanje počelo vraćati “u normalu”, poduzeće se ponovno financira iz vanjskih dugoročnih izvora. Sve vrijednosti indeksa za dugoročne obveze u promatranim godinama su ispod 100 u odnosu na baznu godinu, što ukazuje na to da je vrijednost dugoročnih obveza promatranom razdoblju smanjena u odnosu na baznu godinu. No, može se zaključiti da je trend smanjenja dugoročnih obveza bio do 2021. godine, no 2022. godine se postupno povećava.

Vrijednost *kratkotrajne imovine* je u cjelokupnom promatranom razdoblju manja u odnosu na baznu godinu. U 2019. godini vrijednost kratkotrajne imovine iznosi 133 mil. kn, u 2020. godini 130 mil. kn odnosno bilježi smanjenje za 3% u odnosu na baznu godinu, u 2021. godini iznosi 127 mil. kn, odnosno smanjena je za 5% u odnosu na baznu godinu, a u 2022. godini iznosi 129 mil. kn, odnosno smanjena je za 4% u odnosu na baznu godinu. Sve vrijednosti indeksa za kratkotrajnu imovinu u promatranim godinama su ispod 100 u odnosu na baznu godinu, što ukazuje na to da vrijednost kratkotrajne imovine nije u promatranom razdoblju dostigla vrijednost iz 2019. godine, odnosno u svim promatranim godinama je bila manja u odnosu na baznu godinu. No, može se zaključiti da je trend smanjenja kratkotrajne imovine bio do 2021. godine, no 2022. godine se postupno povećava. *Zalihe* u 2020. godini

bilježe pad vrijednosti od 3%, zatim u 2021. godini 6%, a u 2022. godini pad vrijednosti od 4% u odnosu na baznu godinu. No, primjetno je da se trend pada u 2020. i 2021. godini zaustavio, te 2022. godine u odnosu na prethodnu (2021. g.) zalihe ponovo rastu te su na 96% vrijednosti iz 2019. godine. *Potraživanja* bilježe pad u cijelom promatranom razdoblju, te su u posljednjoj promatranoj 2022. godini manje za 18% u odnosu na baznu godinu. Vrijednost kratkotrajne financijske imovine smanjena je u cjelokupnom promatranom razdoblju u odnosu na baznu godinu, odnosno 2020. godine je smanjena za 58%, 2021. godine za 20%, te 2022. godine za 39%, iako to nije pretjerano značajno za poslovanje s obzirom na vrlo mali udio (tablica 7.) financijske imovine u kratkotrajnoj imovini. Vrijednost *novca u banci i blagajni* je u cijelom analiziranom razdoblju bila veća u odnosu na baznu 2019. godinu, odnosno u 2020. godini je povećana za 52%, u 2021. godini za 40% i u 2022. godini za 61% u odnosu na baznu godinu.

Kratkoročne obveze u cijelom promatranom razdoblju konstantno bilježe pad vrijednosti u odnosu na baznu 2019. godinu. Naime, u 2020. godini kratkoročne obveze su smanjene za 6%, u 2021. godini za 15%, te u 2022. godini za 33%. S obzirom da su kratkoročne obveze imale trend pada u cijelom promatranom razdoblju i u 2022. iznose 67% vrijednosti iz 2019. godine može se zaključiti o rastu likvidnosti poduzeća, što ujedno pokazuju i rezultati pokazatelja likvidnosti (tablica 10.).

Kapital i rezerve smanjene su za 2% u 2020. i 2021. godini, dok su u 2022. godini smanjene samo za 1% u odnosu na baznu 2019. godinu. Poduzeće zadržava veći dio svoje dobiti te je *zadržana dobit* u cijelom promatranom razdoblju veća u odnosu na baznu 2019. godinu, odnosno u 2020. godini je porasla za 3%, u 2021. i 2022. godini za 2%, unatoč tome što je poslovanje u 2020. godini rezultiralo gubitkom od 1,28 mil. kn.

Rezultati horizontalne analize računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 6.

Tablica 6. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pozicije RDG-a	Vrijednosti pozicija u RDG-u				Indeksi			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	357.880.449	275.576.634	286.235.141	309.429.865	100	77	80	86
Poslovni rashodi	345.597.181	273.827.775	283.122.958	299.770.940	100	79	82	87
Financijski prihodi	849.406	914.459	862.387	766.993	100	108	102	90
Financijski rashodi	8.415.144	4.499.254	2.706.043	2.373.917	100	53	32	28
Ukupni prihodi	358.729.855	276.491.093	287.097.528	310.196.858	100	77	80	86
Ukupni rashodi	354.012.325	278.327.029	285.829.001	302.144.857	100	79	81	85
Bruto dobit	4.717.530	-1.835.936	1.268.527	8.052.001	100	-39	27	171
Porez na dobit	84.707	-553.483	180.708	1.402.622	100	-653	213	1656
Neto dobit	4.632.823	-1.282.453	1.087.819	6.649.379	100	-28	23	144

Izvor: Izrada autora.

Poslovni prihodi u cijelom analiziranom razdoblju bilježe pad vrijednosti u odnosu na 2019. godinu. U 2020. godini su smanjeni za 23%, u 2021. godini za 20%, a u 2022. godine za 14% u odnosu na baznu 2019. godinu. Promatrajući analizirano razdoblje može se uvidjeti da je indeks poslovnih prihoda konstatno manji od 100 (2019. godina), no, ipak se iz godine u godinu indeks povećava, odnosno smanjuje razlika vrijednosti rezultata ostvarenih prihoda u baznoj godini. *Poslovni rashodi* također bilježe smanjenje vrijednosti u odnosu na baznu godinu. U cijelom analiziranom razoblju poslovni su rashodi manji u odnosu na baznu godinu — 2020. godine smanjeni su za 21%, u 2021. godini za 18%, i u 2022. godini za 13%.

Financijski prihodi u prve dvije godine (2020. i 2021.) bilježe porast u odnosu na baznu 2019. godinu, odnosno porasli su za 8% u 2020. godini, u 2021. godini za 2%. Godine 2022. godine financijski prihodi prvi puta bilježe pad za 10% u odnosu na baznu 2019. godinu. Valja napomenuti da navedene promjene ne utječu značajno na poslovanje, s obzirom da je njihov udio u ukupnim prihodima u promatranom razdoblju ispod 0,4% (vidljivo u tablici 9.). *Financijski rashodi* imaju trend pada u cijelom promatranom razdoblju, odnosno prema baznog godini se iz godine u godinu postepeno smanjuju. Godine 2020. financijski su rashodi samanjani za 47%, u 2021. godini za 68%, a u 2022. godini za 72%. Na smanjenje financijskih rashoda utjecalo je smanjenje obveza, posebice dugoročnih. Također se može uočiti da financijski rashodi uvelike premašuju financijske prihode za sve promatrane

godine, te da su se financijski prihodi u prve dvije godine (2020. i 2021.) povećavali, a financijski rashodi smanjivali u odnosu na baznu godinu, što predstavlja pozitivan trend, dok su se u 2022. godini i financijski prihodi i rashodi smanjili u odnosu na baznu godinu, ali u značajnijem postotku smanjenja financijskih rashoda (za 72%) u odnosu na smanjenje financijskih prihoda (za 10%). No, kao što je prethodno navedeno, uočene promjene nemaju veći značaj s obzirom da je njihov udio u ukupnim prihodima u promatranom razdoblju ispod 0,4%.

Ukupni prihodi mijenjali su se jednako kao i poslovni prihodi, odnosno svi indeksi ukupnih prihoda (kao i poslovnih prihoda) su manji u odnosu na baznu 2019. godinu, odnosno vrijednost je ukupnih prihoda u svim promatranim godinama bila manja u odnosu na baznu godinu. Naime, u 2020. godini su ukupni prihodi smanjeni za 23%, u 2021. godini za 20%, a u 2022. godini za 14%. U kretanju indeksa za ukupne prihode primjetno je da se indeksi postupno povećavaju, no nije dostignuta vrijednost ukupnih prihoda u odnosu na baznu godinu. *Ukupni rashodi* su u svim promatranim godinama manji u odnosu na baznu godinu, odnosno najviše su se smanjili u 2020. godini za 21% (unatoč tome posluje s gubitkom od 1,83 mil. kn, odnosno s neto gubitkom od 1,28 mil. kn), zatim 2021. godine za 19%, i posljednje 2022. godine za 15% u odnosu na baznu godinu. Najveći pad neto dobiti u odnosu na baznu godinu koja je iznosila 4,63 mil. kn, zabilježen je u narednoj godini pandemije (2020. g.) u kojoj poduzeće nije ostvarilo dobit, već je imalo neto gubitak od 1,28 mil. kn. No, nakon 2020. godine, poduzeće ostvaruje pozitivne poslovne rezultate, iako u odnosu na baznu godinu, 2021. godine neto dobit iznosi 1,08 mil. kn, a već sljedeće 6,65 mil. kn, što predstavlja povećanje od 44% u odnosu na baznu godinu, iz čega je moguće zaključiti da se poduzeće “oporavilo” i nastavlja ostvarivati pozitivnu neto dobit, što predstavlja pozitivan trend.

Horizontalnom se analizom može zaključiti da, iako poduzeće nije uspjelo u potpunosti izbjeći utjecaj krize i završilo je 2020. godinu s gubitkom, politika smanjenja zaduženosti i povećanja likvidnosti dovela je do brzog oporavka u 2022. godini i povećanja dobiti čak i u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu.

3.2. Vertikalna analize financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d.

Vertikalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d. izrađena je za razdoblje 2019.–2022. godine, na način da su vrijednosti glavnih pozicija iz bilance i računa dobiti i gubitka izrazili kao postotni udjeli u ukupnoj pasivi i aktivni (za bilancu) odnosno kao postotni udjeli u ukupnim prihodima (za račun dobiti i gubitka). Financijski izvještaji poduzeća Tekstilpromet d.d. koji su preuzeti sa stranica Zagrebačke burze, te su služili kao podloga za izradu vertikalne analize, odnosno izrađeni su strukturni financijski izvještaji. Sve vrijednosti pojedinih stavaka iz financijskih izvještaja prikazane su u *kunama* (kn), a udjeli u postotcima. Svrha izrade vertikalne analize je utvrditi jeli došlo do značajnijih promjena u strukturi bilance i računa dobiti i gubitka u promatranom razdoblju, s obzirom na godinu koju je pogodila pandemija COVID-19, odnosno utvrditi nastale promjene u strukturi financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d.

Rezultati vertikalne analize aktive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 7.

Tablica 7. Struktura aktive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pozicije aktive	Vrijednosti pozicija u aktivni bilance (u 000 kn)				Udio u strukturi aktive (u%)			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Dugotrajna imovina	267.324	254.373	238.253	225.527	66,27	66,05	65,08	63,44
Nematerijalna imovina	74.153	71.219	70.999	70.836	27,74	28,00	29,80	31,41
Materijalna imovina	191.930	181.645	166.235	154.526	71,80	71,41	69,77	68,52
Zemljište	67.555	66.841	66.841	64.754	35,20	36,80	40,21	41,91
Građevinski objekti	101.875	96.773	81.272	70.942	53,08	53,28	48,89	45,91
Postrojenja i oprema	9.952	5.725	6.047	4.063	5,19	3,15	3,64	2,63
Alati, pogonski nventar i transportna imovina	2.028	1.529	1.553	1.865	1,06	0,84	0,93	1,21
Materijalna imovina u pripremi	10.521	10.776	10.521	12.902	5,48	5,93	6,33	8,35
Dugotrajna financijska imovina	37	39	39	39	0,01	0,02	0,02	0,02
Odgodena porezna imovina	1.204	1.470	980	127	0,45	0,58	0,41	0,06

Tablica 7. (nastavak)

Pozicije aktive	Vrijednosti pozicija u aktivi bilance (u 000 kn)				Udio u strukturi aktive (u%)			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Kratkotrajna imovina	133.904	130.054	127.135	129.029	33,19	33,77	34,73	36,29
Zalihe	90.769	87.816	84.997	87.328	67,79	67,52	66,86	67,68
Sirovine i materijal	8.487	6.343	8.182	8.049	9,35	7,22	9,63	9,47
Proizvodnja u tijeku	7.534	6.229	7.420	9.322	8,30	7,0	8,73	10,97
Gotovi proizvodi	21.459	19.432	16.422	19.622	23,64	22,13	19,32	23,09
Trgovačka roba	53.289	55.812	52.973	50.335	58,71	63,56	62,32	59,22
Potraživanja	34.294	29.588	30.231	28.152	25,61	22,75	23,78	21,82
Potraživanja od kupaca	32.735	27.957	28.382	26.094	95,45	94,49	93,88	92,69
Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	63	71	208	17	0,18	0,24	0,69	0,06
Potraživanja od države i drugih institucija	1.406	869	850	1.556	4,10	2,94	2,81	5,53
Ostala potraživanja	90	690	791	485	0,26	2,33	2,62	1,72
Kratkotrajna financijska imovina	729	309	585	448	0,54	0,24	0,46	0,35
Novac u banci i blagajni	8.112	12.341	11.322	13.101	6,06	9,49	8,91	10,15
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	2.178	704	720	961	0,54	0,18	0,20	0,27
Ukupno aktiva	403.407	385.130	366.108	355.517	100,00	100,00	100,00	100,00

Izvor: izrada autora.

Na temelju podataka iskazanih u aktivi bilance i iskazane strukture imovine u tablici 7., može se zaključiti da u strukturi aktive (imovine) prevladava *dugotrajna imovina*. U 2019. godini udio dugotrajne imovine u ukupnoj aktivi iznosi 66,27%, u 2020. godini 66,05%, u 2021. godini 65,08%, te u 2022. godini 63,44%. U razdoblju od 2019. do 2022. godine *udio dugotrajne imovine u ukupnoj aktivi se učestalo smanjivao*, no smanjenje udjela dugotrajne imovine u promatranom razdoblju nije bio veći od 2,83%. Ostatak udjela u ukupnoj aktivi čini *kratkotrajna imovina*. U 2019. godini udio kratkotrajne imovine u ukupnoj aktivi iznosi 33,19%, u 2020. godini 33,77%, u 2021. godini 34,73%, te u 2022. godini 36,29%. U razdoblju od 2019. do 2022. godine *udio kratkotrajne imovine u ukupnoj aktivi se učestalo povećavao*, no povećanje udjela kratkotrajne imovine u promatranom razdoblju nije bilo veće od 3,1%.

U strukturi dugotrajne imovine najveći udio ima *materijalna imovina* (71,80% u 2019.; 71,41% u 2020.; 69,77% u 2021. i 68,52% u 2022. godini), zatim *nematerijalna imovina* (27,74% u 2019.; 28,00% u 2020.; 29,80% u 2021. i 31,41% u 2022. godini), te daleko manji udio ima *dugotrajna financijska imovina* (0,01% u 2019.; 0,02% u 2020.; 0,02% u 2021. i 0,02% u 2022. godini) i *odgođena porezna imovina* (0,45% u 2019.; 0,58% u 2020.; 0,41%

u 2021. i 0,06% u 2022. godini). Smanjenje udjela dugotrajne imovine u ukupnoj aktivi uslijedilo je zbog smanjenja udjela materijalne imovine u dugotrajnoj imovini sa 71,80% u 2019. godini na 68,52% u zadnjoj promatranoj godini.

U strukturi materijalne imovine najveći udio imaju *građevinski objekti* čiji udio u materijalnoj imovini iznosi 53,08% u 2019. godini, 53,28% u 2020. godini, 48,89% u 2021. godini i 45,91% u 2022. godini. Osim građevinskih objekata, značajan udio u materijalnoj imovini ima i *zemljište* (35,20% u 2019.; 36,80% u 2020.; 40,21% u 2021. i 41,91% u 2022. godini) čiji je postotni udio povećan s 35,20% u 2019. godini na 41,91% u posljednjoj promatranoj godini. *Materijalna imovina u pripremi* (5,48% u 2019.; 5,93% u 2020.; 6,33% u 2021. i 8,35% u 2022. godini), kao i *postrojenja i oprema* (5,19% u 2019.; 3,15% u 2020.; 3,64% u 2021., i 2,63% u 2022. godini) imaju daleko manji udio u materijalnoj imovini, a najmanji udio imaju *alati, pogonski inventori i transportna imovina* koji u svim godinama promatranog razdoblja iznosi manje od 1,5% udjela u materijalnoj imovini.

U strukturi kratkotrajne imovine najveći udio imaju *zalihe* (67,79% u 2019.; 67,52% u 2020.; 66,86% u 2021. i 67,68% u 2022. godini), zatim *potraživanja* (25,61% u 2019.; 22,75% u 2020.; 23,78% u 2021. i 21,82% u 2022. godini). Daleko manji udio u strukturi kratkotrajne imovine ima *novac u blagajni i žiro računu* (6,06% u 2019.; 9,49% u 2020.; 8,91% u 2021. i 10,15% u 2022. godini) i *kratkotrajna financijska imovina* (0,54% u 2019.; 0,24% u 2020.; 0,46% u 2021. i 0,35% u 2022. godini).

Što se tiče strukture zaliha, najveći udio u strukturi ima *trgovačka roba* (58,71% u 2019.; 63,56% u 2020.; 62,32% u 2021. i 59,22% u 2022. godini), zatim *gotovi proizvodi* (23,64% u 2019.; 22,13% u 2020.; 19,32% u 2021. i 23,09% u 2022. godini), a tek manji udio imaju *sirovine i material* (9,35% u 2019.; 7,22% u 2020.; 9,63% u 2021. i 9,475% u 2022. godini) i *proizvodnja u tijeku* (8,30% u 2019.; 7,0% u 2020.; 8,73% u 2021. i 10,97% u 2022. godini).

Udio potraživanja u u kratkotrajnoj imovini u svim promatranim godinama je manji od 26%. U strukturi *potraživanja* najveći udio čine *potraživanja od kupaca* (95,45% u 2019.; 94,49% u 2020.; 93,88% u 2021. i 92,69% u 2022. godini), dok daleko manji udio imaju *potraživanja od države i drugih institucija* (4,10% u 2019.; 2,94% u 2020.; 2,81% u 2021. i 5,53% u 2022. godini) i *ostala potraživanja* (0,26% u 2019.; 2,33% u 2020.; 2,62% u 2021. i 1,72% u 2022. godini). Iz tablice 7. je vidljivo da se struktura aktive bilance nije značajno promijenila u promatranom razdoblju.

Rezultati vertikalne analize pasive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 8.

Tablica 8. Struktura pasive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pozicije pasive	Vrijednosti pozicija u pasivi bilance (u 000 kn)				Udio u strukturi pasive (u%)			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Kapital i rezerve	237.306	233.558	232.037	235.430	58,83	60,64	63,38	66,22
Temeljni upisani kapital	32.737	32.737	32.737	32.737	13,80	14,02	14,11	13,91
Kapitalne rezerve	1.247	1.247	1.247	1.247	0,53	0,53	0,54	0,53
Rezerve iz dobiti	9.024	9.024	9.024	9.024	3,80	3,86	3,89	3,83
Revalorizacijske rezerve	60.784	58.625	56.462	53.898	25,61	25,10	24,33	22,89
Zadržana dobit ili preneseni gubitak	128.880	133.207	131.479	131.874	54,31	57,03	56,66	56,01
Dobit ili gubitak poslovne godine	4.633	-1.282	1.088	6.649	1,95	-0,55	0,47	2,82
Rezerviranja	1.470	194	322	273	0,36	0,05	0,09	0,08
Dugoročne obveze	46.380	36.566	32.071	37.453	11,50	9,49	8,76	10,53
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	27.960	24.276	18.094	26.812	60,28	66,39	56,42	71,59
Ostale dugoročne obveze	18.420	12.289	13.977	10.642	39,72	33,61	43,58	28,41
Kratkoročne obveze	112.915	106.547	96.142	75.112	27,99	27,67	26,26	21,13
Obveze za zajmove, depozite i slično	2.321	2.312	2.243	2.609	2,06	2,17	2,33	3,47
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	37.703	30.251	27.440	12.501	33,39	28,39	28,54	16,64
Obveze za predujmove	416	528	767	114	0,37	0,50	0,80	0,15
Obveze prema dobavljačima	39.824	36.406	42.812	34.385	35,27	34,17	44,53	45,78
Obveze prema zaposlenicima	6.974	3.995	4.051	4.057	6,18	3,75	4,21	5,40
Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	8.374	6.687	5.972	9.328	7,42	6,28	6,21	12,42
Obveze s osnovne udjela u rezultatu	44	0	0	0	0,04	0,00	0,00	0,00
Ostale kratkoročne obveze	17.258	26.367	12.856	12.118	15,28	24,75	13,37	16,13
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	5.336	8.266	5.536	7.249	1,32	2,15	1,51	2,04
Ukupno pasiva	403.407	385.130	366.108	355.517	100,00	100,00	100,00	100,00

Izvor: izrada autora.

U strukturi pasive bilance najveći udio imaju *kapital i rezerve* (58,83% u 2019.; 60,64% u 2020.; 63,38% u 2021. i 66,22% u 2022. godini), zatim *kratkoročne obveze* (27,99% u 2019.; 27,67% u 2020.; 26,26% u 2021. i 21,13% u 2022. godini), a nešto manji udio imaju *dugoročne obveze* (11,50% u 2019.; 9,49% u 2020.; 8,76% u 2021. i 10,53% u 2022. godini), te najmanji *odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja* (1,32% u 2019.; 2,15%

u 2020.; 1,51% u 2021. i 2,04% u 2022. godini) i *rezerviranja* (0,36% u 2019.; 0,05% u 2020.; 0,09% u 2021. i 0,08% u 2022. godini).

Udio kapitala i rezervi u ukupnoj pasivi konstantno se povećao u promatranom razdoblju, dok su se udjeli kratkoročnih obveza u ukupnoj pasivi konstantno smanjivale. Udio dugoročnih obveza u ukupnoj pasivi se nije znatno mijenjao. No, primjetno je da je najveći udio dugoročnih obveza bio u 2019. godini, a u svim ostalim promatranim godinama je u manjem udjelu.

U strukturi kapitala i rezervi, najveći je udio *zadržane dobiti* (54,31% u 2019.; 57,03% u 2020.; 56,66% u 2021. i 56,01% u 2022. godini) i *revalorizacijskih rezervi* (25,61% u 2019.; 25,10% u 2020.; 24,33% u 2021. i 22,89% u 2022. godini), a zatim *temeljnog upisanog kapitala* (13,80% u 2019.; 14,02% u 2020.; 14,11% u 2021. i 13,91% u 2022. godini). Znatno manji udio ispod 4% u svim promatranim godinama imaju *rezerve iz dobiti*, ispod 3% *dobit ili gubitak poslovne godine*, i ispod 1% kapitalne rezerve.

U strukturi dugoročnih obveza najveći udio čine *obveze prema bankama i drugim financijskih institucijama* (60,28% u 2019.; 66,39% u 2020.; 56,42% u 2021. i 71,59% u 2022. godini), kao i *ostale dugoročne obveze* (39,72% u 2019.; 33,61% u 2020.; 43,58% u 2021. i 28,41% u 2022. godini). Iz navedenih rezultata može se uočiti da se udio obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama povećao sa 60,28% u 2019. godini na 71,59% u 2022. godini (udio se povećao za više od 10), dok se udio ostalih dugoročnih obveza u dugoročnim obvezama smanjio sa 39,72% u 2019. godini na 28,41% u 2022. (udio se smanjio za 10).

U strukturi kratkoročnih obveza najveći udio imaju *obveze prema dobavljačima* (35,27% u 2019.; 34,17% u 2020.; 44,53% u 2021. i 45,78% u 2022. godini) i *obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama* (33,39% u 2019.; 28,39% u 2020.; 28,54% u 2021. i 16,64% u 2022. godini), te nešto manji udio imaju *ostale kratkoročne obveze* (15,28% u 2019.; 24,75% u 2020.; 13,37% u 2021. i 16,13% u 2022. godini) i *obveze za poreze, doprinose i slična davanja* (7,42% u 2019.; 6,28% u 2020.; 6,21% u 2021. i 12,42% u 2022. godini). Iz navedenih rezultata može se uočiti da se udio obveza dobavljačima povećao sa 35,27% u 2019. godini na 45,78% u 2022. godini, dok se udio obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama smanjio sa 33,39% u 2019. godini na 16,64% u 2022. godini. Također se može uočiti da poduzeće kao izvore financiranja imovine najviše koristi

kapital i rezerve, zatim u manjem udijelu kratkoročne obveze, a u najmanjem dugoročne obveze.

Rezultati vertikalne analize računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 9.

Tablica 9. Struktura računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pozicije RDG-a	Vrijednosti pozicija u RDG-u				Udio u strukturi RDG-a (u%)			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	357.880.449	275.576.634	286.235.141	309.429.865	99,8	99,7	99,7	99,8
Poslovni rashodi	345.597.181	273.827.775	283.122.958	299.770.940	96,3	99,0	98,6	96,6
Financijski prihodi	849.406	914.459	862.387	766.993	0,2	0,3	0,3	0,2
Financijski rashodi	8.415.144	4.499.254	2.706.043	2.373.917	2,3	1,6	0,9	0,8
Ukupni prihodi	358.729.855	276.491.093	287.097.528	310.196.858	100,0	100,0	100,0	100,0
Ukupni rashodi	354.012.325	278.327.029	285.829.001	302.144.857	98,7	100,7	99,6	97,4
Bruto dobit	4.717.530	-1.835.936	1.268.527	8.052.001	1,3	-0,7	0,4	2,6
Porez na dobit	84.707	-553.483	180.708	1.402.622	0,0	-0,2	0,1	0,5
Neto dobit	4.632.823	-1.282.453	1.087.819	6.649.379	1,3	-0,5	0,4	2,1

Izvor: Izrada autora.

Na temelju podataka iskazanih u računu dobiti i gubitka i iskazane strukture (tablica 9.) može se zaključiti da u ukupnim prihodima najveći udio zauzimaju *poslovni prihodi*, i to u sve promatrane godine u prosjeku preko 99% (99,8% u 2019. godini, 99,7% u 2020. godini, 99,7% u 2011. godini, te 99,% u 2022. godini).

Poslovni rashodi u strukturi ukupnih prihoda imaju udio 96,3% u 2019. godini, 99,0% u 2020. godini, 98,6% u 2011. godini, te 96,6% u 2022. godini.

Financijski prihodi u strukturi ukupnih prihoda imaju u promatranom četverogodišnjem razdoblju prosječni udio od 0,25%, dok *financijski rashodi* u strukturi ukupnih prihoda imaju prosječni udio od 1,4%. U razdoblju od 2019. do 2022. godine udio financijskih rashoda se smanjivao, dok je udio financijskih prihoda ostao na vrlo sličnoj razini kroz cijelo promatrano razdoblje.

U strukturi prihoda i rashoda poduzeća Tekstilpromet d.d., prevladavaju prihodi i rashodi iz poslovnih aktivnosti, dok su financijski prihodi i rashodi zastupljeni u znatno manjem udjelu, pa se može zaključiti o dobroj strukturi računa dobiti i gubitka.

Vertikalna analiza financijskih izvještaja poduzeća Tekstilpromet d.d. pokazala je da u promatranom razdoblju nije bilo značajnijih promjena strukture bilance i računa dobiti i gubitka. Iako je poduzeće u 2020. godine poslovalo s gubitkom, odnos je ukupnih prihoda i rashoda varirao za manje od 5% u cijelom promatranom razdoblju. S obzirom na krizu koja je pogodila svijet u promatranom razdoblju, može se zaključiti da je poduzeće zadržalo stabilnost poslovanja.

3.4. Analiza financijskih pokazatelja poduzeća Tekstilpromet d.d.

U ovom dijelu rada izrađena je analiza pomoću odabranih skupina financijskih pokazatelja (pokazatelja likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti i profitabilnosti), temeljem podataka iz financijskih izvještaja javno objavljenim na stranicam Zagrebačke burze, sa svrhom uvida u uspješnost i sigurnost poslovanja poduzeća Tekstilpromet d.d. za četverogodišnje razdoblje od 2019. do 2022. godine.

3.4.1. Pokazatelji likvidnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.

Kako bi se ocjenila likvidnost i financijska stabilnost poduzeća Tekstilpromet d.d. provedena je analiza pomoću skupine pokazatelja likvidnosti i financijske stabilnosti za razdoblje 2019.–2022. godine. Izračunate vrijednosti pokazatelja interpretirane su u odnosu na preporučene ili referentne vrijednosti, no nisu uspoređivane s prosjekom grupacije iste industrije u navedenom razdoblju.

Rezultati provedene analize za skupinu pokazatelja likvidnosti i financijske stabilnosti, odnosno izračunate vrijednosti¹¹¹ pripadajućih koeficijenata, za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 10.

Tablica 10. Pokazatelji likvidnosti i financijske stabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pokazatelji likvidnosti	Godine			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Koeficijent trenutne likvidnosti	0,07	0,11	0,11	0,16
Koeficijent ubrzane likvidnosti	0,38	0,37	0,42	0,52
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,15	1,14	1,26	1,58
Koeficijent financijske stabilnosti	0,94	0,94	0,90	0,83

Izvor: izrada autora.

Koeficijent trenutne likvidnosti, koji se u praksi naziva i novčani odnos (engl. cash ratio), daje informaciju o pokriću tekućih obveza novcem iz banke i blagajne. Kao što je vidljivo iz rezultata prikazanih u tablici 10., koeficijent trenutne likvidnosti iznosi 0,07 u 2019. godini, što je manje od referentne vrijednosti pokazatelja 0,1 i 0,3¹¹². Slijedeće poslovne godine koeficijent se povećava na 0,11 te dostiže vrijednost europskog prosjeka.¹¹³ Do kraja 2022. godine koeficijent trenutne likvidnosti iznosi 0,16 iz čega je vidljiva tendencija rasta koeficijenta trenutne likvidnosti. Međutim, s obzirom da se taj pokazatelj izračunava iz bilance koja je izvještaj na određeni datum, može se dobiti kriva percepcija o likvidnosti, primjerice, poduzeće je na taj dan zaprimilo veću uplatu na žiroračun, unatoč tome što inače ne raspolaže većom količinom novca na računu.

Koeficijent ubrzane likvidnosti stavlja u odnos kratkotrajnu imovinu umanjenu za zalihe, koje se smatraju najmanje likvidnim dijelom kratkotrajne imovine, s kratkoročnim obvezama. Njegova je optimalna vrijednost 1, dok u praksi iznosi oko 0,7 i 0,8¹¹⁴. Za poduzeće Tekstilpromet d.d., koeficijent je u cijelom razdoblju manji od optimalne i prosječne vrijednosti, ali je također vidljiva tendencija blagog rasta pokazatelja.

¹¹¹ Vrijednosti koeficijenata pokazatelja prikazuju se u ovom radu na dvije decimale zbog bolje preglednosti (iako je izračun na pet decimala).

¹¹² Osmanagić-Bedenik, op. cit., 62.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

Koeficijent tekuće likvidnosti, odnosno omjer kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza u cijelom je promatranom razdoblju veći od 1, ali manji od 2, što znači da je njegova vrijednost manja od optimalne, no poduzeće ima radnog kapitala. U prve dvije promatrane godine se tekuća likvidnost može smatrati graničnom, međutim u 2021. godini koeficijent trenutne likvidnosti se povećava na 1,26, a 2022. godine na 1,58. Te su vrijednosti u skladu s europskom praksom koja iznosi 1,3 – 1,4¹¹⁵. Dakle, i taj pokazatelj pokazuje pozitivnu tendenciju rasta.

Koeficijent financijske stabilnosti stavlja u omjer dugotrajnu imovinu s dugoročnim izvorima imovine. U svim godinama promatranog razdoblja je manji od 1, te ima tendenciju pada (pozitivan trend), što navodi na zaključak o dobroj financijskoj stabilnosti poduzeća.

Unatoč tome što su koeficijenti trenutne, ubrzane i tekuće likvidnosti u prvom razdoblju manji od optimalnih, svi pokazuju pozitivnu tendenciju rasta. Koeficijent trenutne i tekuće likvidnosti u posljednjoj godini je u skladu s europskim prosjekom. Nešto lošiji pokazatelj ubrzane likvidnosti nije iznenađujući, s obzirom da je u djelatnosti veleprodaje i maloprodaje nužna veća količina zaliha.

Kada se sagledava i globalno ekonomsko okruženje i krizu uzrokovanu pandemijom, te učinjene mjere protiv pandemije, vidljiva je stabilna likvidnost i u uvjetima nesigurnosti.

Menadžment poduzeća u svojim objavama u godišnjim izvješćima navodi kako je godina obilježena pandemijom COVID-19 bolesti te drugim negativnim događajima poput potresa na području Zagreba, a kasnije Petrinje i Siska bila je jedna od najizazovnijih godina u poslovanju ne samo poduzeća Tekstilpromet d.d. nego i za ukupno hrvatsko i svjetsko gospodarstvo, a posebice za djelatnosti trgovine i proizvodnje odjeće, obuće, tekstila i turizma.¹¹⁶ Također se ističe kako je „kao prioritet postavljeno održavanje likvidnosti i zaposlenosti, a poduzete mjere su među ostalim uključivale moratorij na otplatu postojih kreditnih obveza, osiguravanje kreditnih linija, smanjenje troškova i investicija, pregovaranje s postojećim dobavljačima roba i usluga o uvjetima, korištenje dostupnih mjera i potpora, smanjenje nabave kao i traženje alternativnih izvora nabave.”¹¹⁷ Mišljenja su da su unatoč snažnom padu prodaje uspjeli „zahvaljujući snazi našeg tima, dugoročnim

¹¹⁵ Osmanagić-Bedenik, op. cit., 62.

¹¹⁶ Tekstilpromet d.d., *Godišnje izvješće nekonsolidirano i revidirano za 2020. godinu*, 10.

¹¹⁷ Ibid.

odnosima s partnerima, pravovremenom reagiranju i poslovnom modelu uz široki asortiman proizvoda koje nudimo minimizirati negativne učinke na poslovanje.“¹¹⁸

3.4.2. Pokazatelji zaduženosti poduzeća Tekstilpromet d.d.

Druga skupina pokazatelja sigurnosti, *pokazatelji zaduženosti* odražavaju izvore financiranja ukupne imovine. Pokazatelji zaduženosti koji se u nastavku rada prikazuju, pokazat će koliko imovine poduzeće financira iz vlastitih izvora, a koliko iz tuđih izvora. S obzirom da se navedeni pokazatelji izračunavaju na temelju podataka iz balance, ti pokazatelji se još i nazivaju pokazateljima statičke zaduženosti.¹¹⁹

Rezultati provedene analize za skupinu pokazatelja zaduženosti za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 11.

Tablica 11. Pokazatelji zaduženosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pokazatelji zaduženosti	Godine			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Koeficijent zaduženosti	0,41	0,39	0,37	0,34
Koeficijent vlastitog financiranja	0,59	0,61	0,63	0,66
Koeficijent financiranja	0,69	0,65	0,58	0,51
Faktor zaduženosti (broj godina)	5,59	6,91	6,52	5,05
Stupanj pokriva dugotrajne imovine vlastitim izvorima (u %)	89,32	91,89	97,53	104,51
Stupanj pokriva dugotrajne imovine dugoročnim izvorima (u%)	106,67	106,27	110,99	121,12

Izvor: izrada autora.

Iz rezultata analize prikazanih u tablici 11. je vidljivo kako je *koeficijent zaduženosti* u cijelom promatranom razdoblju manji od 0,5, što znači da je manje od 50% imovine financirano dugom. Zaduženost poduzeća Tekstilpromet d.d. je 2019. godini u granicama optimalne, a do kraja 2022. godine se postupno dodatno smanjuje u korist vlastitog financiranja, zbog smanjenja dugoročnih obveza (dok je vrijednost kapitala ostala gotovo jednaka). Proporcionalno tome, *koeficijent vlastitog financiranja* se povećava s 59% u 2019.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Žager i drugi, op. cit.

godini na 66% u 2022. godini. Do kraja 2022. godine dvije trećine imovine financirano je vlastitim izvorima, a trećina dugom.

Faktor zaduženosti, odnosno broj godina potrebnih kako bi se otplatile ukupne obveze uz trenutnu razinu dobiti (i amortizaciju), u 2019. iznosi 5,59. Smatra se da ako on iznosi do 5, poduzeće nije prezaduženo.¹²⁰ Godine 2020. faktor zaduženosti se povećao na 6,91, što je očekivano s obzirom da, unatoč tome što su obveze u tom periodu smanjene, poduzeće posluje s gubitkom, a i trošak amortizacije je smanjen zbog smanjenja dugotrajne imovine. Slijedeće godine (2021.), on se smanjuje na 6,52 jer poduzeće posluje s dobiti, dok se obveze dodatno smanjuju. Faktor zaduženosti u 2022. godini iznosi 5,05 što se može smatrati optimalnim, a rezultat je daljnjeg smanjenja obveza i povećanja neto dobiti. Važno je naglasiti kako se radi o indikatoru zaduženosti (jer se iz zadržane dobiti i amortizacije ne mogu podmirivati obveze).¹²¹

Stupanj pokrića I, odnosno *stupanj pokrića dugotrajne imovine vlastitim izvorima* u 2019. godini je iznosio 89,32%, 2020. godine 91,89%, 2021. godine 97,53%, te 2022. godine 104,51%. Stupanj pokrića dugotrajne imovine vlastitim izvorima se u promatranom razdoblju povećava s 89,32% u 2019. godini na 104,51% u 2022. godini, što upućuje na zaključak da se do kraja promatranog razdoblja sva dugotrajna imovina financira vlastitim kapitalom, odnosno iz vlastitih izvora. Stoga, poduzeće nije prezaduženo, međutim treba uzeti u obzir da do toga nije došlo zbog povećanja kapitala, već zbog smanjenja vrijednosti dugotrajne imovine.

Stupanj pokrića II, odnosno *stupanj pokrića dugotrajne imovine dugoročnim izvorima*, u cijelom je razdoblju veći od 100%. Dakle, poduzeće poštuje zlatno bankarsko pravilo i može se zaključiti da je sva dugotrajna imovina financirana iz dugoročnih izvora (kapitala i dugoročnih obveza). To nije iznenađujuće, s obzirom na prethodno navedene vrijednosti stupanja pokrića I, iz kojega je vidljivo da se dugotrajna imovina financira velikim dijelom iz vlastitih izvora, a posebice u 2022. godini u kojoj je vidljivo da poduzeće svu dugotrajnu imovinu financira iz vlastitog kapitala.

U promatranom razdoblju svi pokazatelji zaduženosti ukazuju na tendenciju smanjivanja zaduženosti i većeg financiranja vlastitim izvorima. Iako je do toga došlo i djelomično zbog

¹²⁰ Crljenko Perković, op. cit., 48.

¹²¹ Žager i drugi, op. cit.

smanjenja dugotrajne imovine, obveze se smanjuju više nego imovina, a u posljednjem razdoblju povećava se dobit koja se zadržava u poduzeću. Iz svega naprijed navednog proizlazi da poduzeće Tekstilpromet d.d. u promatranom četverogodišnjem razdoblju nije prezaduženo, odnosno da svoju ukupnu imovinu u većem dijelu financira iz vlastitih izvora.

3.4.3. Pokazatelji aktivnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.

Pokazatelji aktivnosti mjere koliko poduzeće stvara prihoda na uloženu imovinu i koliko brzo i efikasno naplaćuje svoja potraživanja. S obzirom da za ove pokazatelje ne postoje optimalne vrijednosti za sve industrije jer se jako razlikuju ovisno o djelatnosti, usporedba je rađena samo s pokazateljima istog poduzeća u različitim godinama.

Rezultati provedene analize za skupinu pokazatelja aktivnosti za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 12.

Tablica 12. Pokazatelji aktivnosti Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pokazatelji aktivnosti	Godine			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,89	0,72	0,78	0,87
Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	2,68	2,13	2,26	2,40
Koeficijent obrtaja potraživanja	9,97	8,49	9,09	10,62
Vrijeme naplate kratkotrajnih potraživanja	46,74	42,31	38,14	34,43
Vrijeme naplate potraživanja od kupaca, u danima	32,23	33,89	28,93	26,05

Izvor: izrada autora.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine u cijelom je analiziranom razdoblju manji od 1, što upućuje na zaključak da je poduzeće manje od jednog puta godišnje obrnulo svoju ukupnu imovinu, odnosno da poduzeće stvara manje od jedne kune prihoda na jednu kunu angažirane ukupne imovine. U 2020. godini koeficijent je smanjen s 0,89 (2019. g.) na 0,72, što može biti uzrokovano smanjem prihoda zbog nemogućnosti normalnog poslovanja uzrokovanog pandemijom, dok se 2021. i 2022. godine povećava do 0,87. *Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine* iznosi u 2019. godini 2,68, u 2020. godini 2,13, u 2021. godini 2,26, te u 2022. godini 2,40. U promatranom razdoblju koeficijent obrtaja kratkotrajne

imovine je veći od 2, što upućuje na zaključak da je poduzeće nešto više od dva puta godišnje obrnulo svoju kratkotrajnu imovinu i efikasnije ju koristi. To ne iznenađuje s obzirom da se ukupna imovina velikim dijelom sastoji od građevinskih objekata i zemljišta, dok se kratkotrajna imovina iskorištava i brže obrće u poslovnom procesu.

Vrijeme naplate potraživanja iznosi u cijelom promatranom razdoblju ispod 60 dana, što upućuje na to da poduzeće uspješno naplaćuje svoja potraživanja u zakonskom roku. Pozitivan trend pretstavlja smanjenje vremena naplate potraživanja kroz analizirano razdoblje, kao i smanjenje *vremena naplate potraživanja od kupaca*.

3.4.4. Pokazatelji ekonomičnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.

Analiza pokazatelja ekonomičnosti obuhvaća analizu ekonomičnosti ukupnog poslovanja, ekonomičnosti redovnog poslovanja poduzeća i ekonomičnosti financiranja. Pokazateljima ekonomičnosti prikazat će se razina ekonomičnosti ukupnog i redovnog poslovanja poduzeća, kao i ekonomičnost financiranja.

Rezultati provedene analize za skupinu pokazatelja ekonomičnosti za razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su u tablici 13.

Tablica 13. Pokazatelji ekonomičnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pokazatelji ekonomičnosti	Godine			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1,01	0,99	1,00	1,03
Ekonomičnost redovnog poslovanja	1,04	1,01	1,01	1,03
Ekonomičnost financiranja	0,10	0,20	0,32	0,32

Izvor: izrada autora.

Koeficijenti ekonomičnosti poslovanja prikazuje koliko prihoda poduzeće stvara po jedinici rashoda. „Ukoliko poduzeće ostvaruje pozitivan rezultat poslovanja, ekonomičnost ukupnog poslovanja biti će veća od 1.“¹²² *Koeficijent ekonomičnosti ukupnog poslovanja* je u svim promatranim godinama pozitivan, odnosno iznad 1, osim u 2020. godini u kojoj

¹²² Žager i drugi, op. cit..

iznosi 0,99. U cijelom promatranom razdoblju *koeficijent ekonomičnosti redovnog poslovanja* je veći od 1, što upućuje na to da poduzeće posluje s dobiti iz redovnog poslovanja. U 2019. godini iznosi 1,04, te se u sljedeće dvije godine smanjuje se na 1,01, dok u 2022. ponovno bilježi povećanje i iznosi 1,03.

Koeficijent ekonomičnosti financiranja iznosi u 2019. godini 0,1, odnosno, tek je 10% financijskih rashoda pokriveno financijskim prihodima. U sljedeće tri godine koeficijent ekonomičnosti financiranja se povećava (2020. godine iznosi 0,20, a 2021. i 2022. godine iznosi 0,32) kao posljedica smanjenja obveza, odnosno konkretno smanjenja troškova kamata. Niska ekonomičnost financiranja sama po sebi ne bi bila problem, kada bi ekonomičnost redovnog poslovanja bila veća, jer poduzeće Tekstilpromet d.d. nije prezaduženo i nema problema plaćanjem obveza, međutim tu je vidljiv rizik poslovanja s visokim udjelom rashoda u prihodima. Ipak, kada se sagledaju rezultati promatranog razdoblja u kontekstu makroekonomske situacije, krize i inflacije, može se zaključiti da je ekonomičnost poslovanja, iako relativno niska, stabilna, a vidljiv je i početak pozitivne tendencije blagog rasta, iako bi za takvu konstataciju bilo poželjno promotriti i sljedećih nekoliko poslovnih razdoblja.

3.4.5. Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d.

Pokazatelji profitabilnosti svrstavaju se u pokazatelje uspješnosti i daju informacije o tome koliko poduzeće proizvede dobiti s obzirom na ukupan prihod, angažiranu imovinu te vlasnički kapital. *Rezultati provedene analize za skupinu pokazatelja profitabilnosti za razdoblje od 2019. do 2022. godine*, prikazani su u tablici 14.

Tablica 14. Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine

Pokazatelji profitabilnosti	Godine			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Rentabilnost prometa bruto	0,03	0,00	0,01	0,03
Rentabilnost prometa neto	0,03	0,01	0,01	0,03
Rentabilnost ukupne imovine bruto	0,03	0,00	0,01	0,03
Rentabilnost ukupne imovine neto	0,03	0,00	0,01	0,02
Rentabilnost vlastitog kapitala	0,05	0,01	0,01	0,04

Izvor: izrada autora.

S obzirom da je ekonomičnost poslovanja, odnosno omjer prihoda i rashoda u čitavom razdoblju blizu 1, bilo je očekivano da će rentabilnost prometa, odnosno marža profita biti tek nešto veća od 0. Relativno porezno opterećenje nema značajnog utjecaja na maržu profita u cijelom razdoblju zato što poduzeće koristi odgođenu poreznu imovinu za umanjenje poreza na dobit te jer je udio dobiti u prihodu do 3% pa se utjecaj poreza gubi prilikom zaokruživanja. U 2020. godini bruto marža profita iznosi 0, dok je neto marža 1%, iako poduzeće posluje s gubitkom. Vidljiv je utjecaj troškova kamata koji su veći od iznosa gubitka. Bruto rentabilnost ukupne imovine u 2019. godini iznosi 3%, 2020. godine se smanjuje na 0%, te se u 2021. godini ponovo povećava do 1% i 2022. godine dostiže vrijednost od 2019. godine. Neto rentabilnost ukupne imovine je u prve tri promatrane godine ista kao i bruto, dok je u 2022. godine 1% manja. Razlog tome je što 2019. godine veći udio u brojniku imaju rashodi od kamata na koje se ne obračunava porez na dobit, dok je 2022. godine veći udio dobiti.

3.5. Ostvrt na utjecaj vanjskih čimbenika i krize uzrokovane pandemijom COVID-19

Sredinom veljače 2020. godine u Republici Hrvatskoj je zabilježen prvi slučaj epidemije COVID-19 što je dovelo do promijene potrošačkih navika. Kupci se boje zaraze, ali i buduće financijske krize i neizvjesnosti. 18. ožujka 2020. Godine na snagu stupa Odluka nacionalnog stožera Civilne zaštite o obustavi rada u djelatnosti trgovine, osim za trgovine prehrambenim proizvodima, lijekovima, higijenskim potrepštinama i sl. Tada su zatvorene i sve maloprodajne jedinice Tekstilprometa d.d. i povezanih poduzeća.¹²³ 27. travnja iste godine otvaraju se prodavaonice s kolnim prilazom, a do sredine svibnja one u trgovačkim centrima.¹²⁴ Na snazi cijelo vrijeme ostaju mjere poput obveze nošenja maski i ograničenje broja kupaca u poslovnica. Osim toga, smanjena je kupovna moć, s obzirom da je u

¹²³ Tekstilpromet d.d., *Godišnji financijski izvještaji za 2020. godinu*, op.cit.

¹²⁴ IUS-INFO, "2020: Odluke Stožera civilne zaštite RH u 2020. godini i relevantni propisi u uvjetima epidemije koronavirusa."

travnju i svibnju preko 100.00 radnika u Republici Hrvatskoj primalo potporu za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim koronavirusom.¹²⁵ Izostanak turističke sezone doveo je do smanjenja veleprodaje. Velik broj poduzeća u cijelom razdoblju prelazi na rad od kuće. Krajem studenog se ponovno zatvaraju poduzeća iz ugostiteljske djelatnosti.

U prvom dijelu 2021. nastavljaju se epidemiološke mjere koje negativno utječu na potrošnju kupaca i uzrokuju poremećaje u lancima opskrbe. Pобољшanje epidemiološke situacije dovelo je ipak te godine do relativno uspješne turističke sezone i normalizacije prodaje i poslovanja u većini djelatnosti u drugom dijelu godine.¹²⁶

U 2022. Godini ukinute su epidemiološke mjere i nema više direktnih utjecaja pandemije, ali ostaju indirektnе posljedice poput inflacije i rasta cijena. Početkom godine započinje i rat u Ukrajini koji utječe na povećanje cijene energenata, a time i svih ostalih troškova što dodatno ubrzava inflaciju.¹²⁷

¹²⁵ Hrvatski zavod za zapošljavanje. "Potpore za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim COVID-19 (koronavirusom)."

¹²⁶ Tekstilpromet d.d., *Godišnji financijski izvještaji za 2021.*

¹²⁷ Tekstilpromet d.d., *Godišnji financijski izvještaji za 2022.*

Zaključak

Temeljni financijski izvještaji su bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku i izvještaj o promijeni kapitala, a njihova je svrha informirati prvenstveno vanjske korisnike o stanju, uspješnosti i tendencijama poslovanja poduzeća. Sva velika poduzeća u Hrvatskoj imaju obvezu izrade i javne objave godišnjih financijskih izvještaja prema Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja. Osnovne tehnike analize financijskih izvještaja uključuju horizontalnu i vertikalnu analizu te analizu pomoću pokazatelja.

U ovom radu analizirano je poslovanje poduzeća Tekstilpromet d.d. koje već preko sedamdeset godina posluje na hrvatskom tržištu i čije dionice kotiraju na zagrebačkoj burzi.

Horizontalnom analizom godišnjih financijskih izvještaja za razdoblje od 2019. do 2022. godine utvrđen je pad vrijednosti imovine, prvenstveno dugotrajne imovine, ali i smanjenje obveza. Godine 2020. je zbog utjecaja COVID-a 19 došlo do značajnog smanjenja prihoda, koje je, unatoč smanjenju rashoda, dovelo do negativnog poslovnog rezultata. U slijedeće dvije godine vidljiv je oporavak, te poduzeće u 2022. godini posluje s 44% većom dobiti u odnosu na 2019. godinu. Vertikalna analiza ukazuje na stabilnu strukturu imovine u promatranom razdoblju. Smanjenje udjela obveza u pasivi kao i dugotrajne imovine u aktivi ukazuje na trend povećanja likvidnosti i smanjenja zaduženosti. Analizom računa dobiti i gubitka utvrđen je velik udio rashoda i mali udio dobiti u ukupnim prihodima što ukazuje na nisku ekonomičnost i profitabilnost poslovanja.

Zaključci horizontalne i vertikalne analize potvrđeni su analizom financijskih pokazatelja. Poduzeće je likvidno u cijelom promatranom razdoblju, a svi pokazatelji likvidnosti imaju tendenciju rasta i većina je u skladu s europskim prosjekom u zadnjoj promatranjoj godini. Pokazatelji zaduženosti ukazuju na to da poduzeće nije prezaduženo, a vidljiva je i tendencija smanjenja zaduženosti u korist vlastitog financiranja. Pokazatelji aktivnosti ukazuju na to da poduzeće relativno neefikasno koristi svoju imovinu, ali nema problema s naplatom potraživanja. U kontekstu uspješnosti poslovanja teže je ustanoviti trendove, s obzirom da je zbog pandemije u dijelu 2020. godine poslovanje bilo otežano ili posve onemogućeno. Unatoč tome, vidljivo je da poduzeće prije krize, a i nakon, posluje s prihvatljivom, ali niskom ekonomičnošću i malom maržom profita (ispod 3%). U normalnim uvjetima ono može kontinuirano poslovati, ali postoji rizik od neočekivanih vanjskih

čimbenika koji mogu utjecati na ostvarenje negativnog poslovnog rezultata. Poduzeće je pokazalo otpornost i brzu reakciju na krizu, te se u dvije godine vratilo na razinu poslovanja iz 2019. godine, a neki pokazatelji ukazuju i na veću uspješnost i sigurnost. Međutim, da bi odredili radi li se o pozitivnom trendu u kontekstu uspješnosti, bilo bi potrebno sagledati i analizirati još slijedećih nekoliko godina. Također, bolja slika o efikasnosti i rentabilnosti mogla bi se postići usporedbom s prosjecima za industriju ili s nekim sličnim poduzećima.

Bibliografija

- Anthony, Robert Newton, i James S. Reece. *Računovodstvo: Financijsko i upravljačko računovodstvo* [Accounting principles]. Zagreb: RRiF-plus, 2004.
- Belak, Vinko, i Nenad Vudrić. *Osnove suvremenog računovodstva*. Zagreb: Belak Excellens, 2012.
- Bolfek, Berislav, Milan Stanić, i Sanja Knežević. “Vertikalna i horizontalna financijska analiza poslovanja tvrtke.” *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues* 25, br. 1 (2012): 146–167. <https://hrcak.srce.hr/clanak/126288> (pristupljeno 8. svibnja 2024.).
- Brealey, Richard Arthur, Stewart Clay Myers, i Alan J. Marcus. *Osnove korporativnih financija* [Fundamentals of corporate finance]. Zagreb: Mate; Zagrebačka škola ekonomije i managementa, 2007.
- Brezničar, Boris. „Analiza likvidnosti poslovanja u funkciji financijskog upravljanja”, *Računovodstvo i porezi u praksi*, br. 5 (2013): 108-112. <https://www.racunovodstvo-porezi.hr/clanak-casopis/analiza-likvidnosti-poslovanja-u-funkciji-financijskog-upravljanja> <https://hrcak.srce.hr/clanak/126288> (pristupljeno 18. ožujka 2024.).
- Crljenko Perković, Lucija. „Analiza financijskih izvještaja s praktičnim primjerima.” *Računovodstvo i porezi u praksi*, br. 9 (2011): 41–53.
- Fina InfoBIZ. “Tekstilpromet d.d.” <https://infobiz.fina.hr/tvrtka/tekstilpromet-d-d/OIB-16529207670> (pristupljeno 23. svibnja 2024.).
- Gulin, Danimir, Ferdo Spajić, Ivo Spremić, Stjepan Tadijančević, Vesna Vašiček, Katarina Žager i Lajoš Žager. *Računovodstvo*. 2. izd. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2006.

- Horvat Jurjec, Katarina. “Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja.” *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 7 (2011): 1–32. <https://www.rrif.hr/clanak-13420/> (pristupljeno 17. ožujka 2024.).
- Hrvatski zavod za zapošljavanje. “Potpore za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenim COVID-19 (koronavirusom).” <https://www.hzz.hr/projekti/potpore-za-ocuvanje-radnih-mjesta-u-djelatnostima-pogodenim-covid-19-koronavirusom/> (pristupljeno 27. travnja 2024.).
- IUS-INFO. “2020: Odluke Stožera civilne zaštite RH u 2020. godini i relevantni propisi u uvjetima epidemije koronavirusa.” <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/2020-odluke-stozera-civilne-zastite-rh-u-2020-godini-i-relevantni-propisi-u-uvjetima-epidemije-koronavirusa-41376#oZujak2020> (pristupljeno 25. travnja 2024.).
- Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja*, Narodne novine, br. 86/15, 105/20, 9/21 i 150/2022), <https://www.osfi.hr/Uploads/HSFI.pdf> (pristupljeno 3. veljače 2024.).
- Osmanagić-Bedenik, Nidžara. “Analiza poslovanja na temelju godišnjih financijskih izvještaja.” *Računovodstvo, revizija i financije* br. 3 (2010): 59–69. <https://www.rrif.hr/clanak-12396/> (pristupljeno 18. ožujak 2024.).
- Skenderović, Ljiljana, i Marica Javorović. *Osnove računovodstva*. Zagreb: Visoko učilište Effectus – visoka škola za financije i pravo, 2016.
- Suljagić, Igor., “Analiza financijskih izvještaja.” *Računovodstvo i porezi u praksi*, br. 4 (2011): 55–58. <https://www.racunovodstvo-porezi.hr/strucni-clanci/nerasporedena-podketegorija/analiza-financijskih-izvjestaja> (pristupljeno 20. ožujak 2024.).
- Šlibar, Dražen. “Instrumenti i postupci analize financijskih izvještaja.” *Računovodstvo i porezi u praksi*, br. 5 (2010): 14–17.
- Tekstilpromet d.d. *Godišnje izvješće nekonsolidirano i revidirano za 2022. godinu; 2021. godinu; 2020. godinu*. <https://eho.zse.hr/financijski-izvjestaji/view/25512> (pristupljeno 7. studenog 2023.).

Tintor, Željko. “Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka.” *Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo* 10, br.1 (2020): 84–103. <https://doi.org/10.38190/ope.10.1.4>

Van Horne, James C., i John M. Wachowicz, Jr. *Osnove financijskog menadžmenta* [Fundamentals of financial management]. 9. iz. Zagreb: Mate, 2002.

Vuk, Jasna. “Izvještaj o novčanim tokovima za 2020. godinu.” *Računovodstvo, revizija i financije*, br.1 (2021): 155–164.

Zagrebačka burza, “Tekstilpromet d.d.” https://zse.hr/hr/papir/310?isin=HRTKPRRA0000&tab=stock_news (pristupljeno 7. studenog 2023.).

Zakon o računovodstvu. Narodne novine, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 25. siječnja 2024.).

Žager, Katarina, i Lajoš Žager. *Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija*. Zagreb: Inženjerski biro, 1996.

Žager, Katarina, Ivana Mamić Sačer, Sanja Sever Mališ, Mateja Brozović, i Ljoš Žager. *Analiza financijskih izvještaja: temeljna načela i postupci*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2023.

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1.	Pokazatelji likvidnosti	16
Tablica 2.	Pokazatelji zaduženosti	18
Tablica 3.	Pokazatelji ekonomičnosti	21
Tablica 4.	Pokazatelji profitabilnosti	22
Tablica 5.	Horizontalna analiza bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	26
Tablica 6.	Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	29
Tablica 7.	Struktura aktive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	31
Tablica 8.	Struktura pasive bilance poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	34
Tablica 9.	Struktura računa dobiti i gubitka poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	36
Tablica 10.	Pokazatelji likvidnosti i financijske stabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	38
Tablica 11.	Pokazatelji zaduženosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	40
Tablica 12.	Pokazatelji aktivnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	42
Tablica 13.	Pokazatelji ekonomičnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	43
Tablica 14.	Pokazatelji profitabilnosti poduzeća Tekstilpromet d.d. za razdoblje 2019.-2022. godine	44